

CAP27

Työpajojen keskustelujen yhteenvedo

TYÖPAJA 1.

AKTIIVISEN MAATALOUSTUOTANNON EDISTÄMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Mikä nykyisessä viljelijätukijärjestelmässä hyvää, mitä kannattaisi ottaa mukaan myös tulevalle kaudelle?

Mitä kehitettävää nykyisessä järjestelmässä on?

Millaiset

- a) viljelijää koskevat ehdot
- b) pellon käyttöä koskevat ehdot ja
- c) tuotantoon liittyvät toimet

edistävät aktiivista maataloustuotantoa?

LINKKI:

Työpajamuistio

Nostoja käydystä keskustelusta

Huom! Nostot eivät ole linjauksia CAP-valmistelulle, vaan pyrkivät tiivistämään keskustelujen saman sisältöisiä toiveita ja tuomaan esiin myös toisilleen vastakkaisia mielipiteitä.

- Hyvää nykyjärjestelmässä ovat tuotantoon sidotut tuet (tehokkaita myös kriisivuosina), nuorten tukijärjestelmät, investointituet, luonnonhaittakorvaukset, eläinten hyvinvointikorvaus, neuvontajärjestelmä sekä sähköisten järjestelmien ja palveluiden laajeneminen.
- Tuotantomahdollisuudet on jatkossakin säilytettävä koko maassa, samoin luonnonhaitan korvaaminen.
- Kritiikki liittyy tukivälineiden "eriparisuuden" aiheuttamaan alueiden väliseen eriarvoisuuteen mm. maksuaikatauluissa, täydentävien ehtojen kohtuuttomiin sääntöihin ja sanktiointeihin, tukipolitiikan pikkutarkkuuteen ja pirstaleisuuteen, tukien ehtojen muuttumiseen kesken kauden, ikärajojen ja sadonkorjuuvelvoitteen puuttumiseen.

Viljelijää koskevia vaatimuksia

- Viljelijän tulisi saada itse valita, tuottaako ruokaa vai esim. hoitaako maisemaa. Maksetaanko tuki aktiivisesta tuotannosta vai julkishyödykkeistä?
- Aktiiviviljelijäkriteereinä esillä: tuen saaja alv-rekisterissä, alle 65-vuotias, ei vanhuuseläkkeellä, myy tuotteita tai palveluita, on MYEL-vakuutus.
- Maatalousmaan määritelmä ja korvausperusteet tarvitaan tuen lähtökohdaksi. Tukioikeuksia ei tarvita.
- Minimimyyntivelvoite, matala mutta jotain on tuotettava myyntiin.

Pellon käyttöä koskevat vaatimukset

- Viljelijöiden yhteistyö tärkeää pellon kasvukunnon ylläpitämisessä (viljelykierto) ja esim. lannanlevitysasioissa (lohkojen vaihdot) sekä tilusjärjestelyissä. Näihin tarvitaan kannusteita.
- Peltojen luokittelu auttaisi arvioimaan maatalousmaan käyttöä eri tarkoituksiin ja esim. sitä, mitkä lohkot kannattaisi metsittää, mitkä julkishyödykkeiksi. Raiviot ovat kehittäville tiloilla.

Tuotantoon liittyvät toimet

- Sadonkorjuuvelvoitteen palauttaminen hillitsee näennäsviljelyä erityisesti nurmilla.

- Kannustimia poistamaan näennäisviljelyä
- Ympäristökorvauksen tarkemman kohdentamisen, lohko kohtaisten sitoumusten ja viljelijöiden yhteissopimusten avulla varat voitaisiin saada paremmin riittämään ja tehokkaammin ympäristöhyötyjä.
- Yleinen koko tilan kattava ympäristösitoumus huono
- Jos tukijärjestelmä palkitsisi hyvästä ja laadukkaasta sadosta, se kannustaa pitämään pellot hyvässä kasvukunnossa ja huolehtimaan mm. vesitaloudesta ja kalkituksesta.
- Johtamiseen ja liiketoimintaosaamiseen koulutusta
- Ei saisi sulkea pieniä tiloja pois, tehokkuus ei vaadi suuria yksiköitä.

TYÖPAJA 2. MAATALOUDEN TULOKEHITYKSEN EDISTÄMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

1. ”Kannattava ja kestävästi tuottava suomalainen maatila” - miten siinä onnistutaan?

Keskeiset tulokehitystä rajoittavat ja keskeiset sitä edistävät tekijät seuraavista kokonaisuuksista:

- Riskienhallinta, ennakkovarautuminen
- Osaaminen ja yhteistyö
- Tuottavuus ja kustannustehokkuus
- Ilmasto- ja ympäristöpanostukset
- Laatu, puhtaus ja jäljitettävyys
- Eläinten terveydenhuolto ja hyvinvointi

=> viljelijän, hallinnon ja muiden toimijoiden vaikutusmahdollisuudet? tärkeimmät kohdat, joihin tulevilla kaudella pitää keskittyä?

Nostoja käydystä keskustelusta

- Aktiiviseen ruuantuotantoon ja pellonkäyttöön kannustamista on edistettävä nykyistä voimakkaammin
- Yrittäjyyden, erityisesti taloudellisen osaamisen ja yhteistyön edistäminen on erittäin tärkeää
- Peltojen käyttöön ja hoitoon sekä peltomarkkinoihin liittyvät kysymykset ja ohjauskeinot ovat todella tärkeitä sekä kestävän tuotannon, tuottavuuden parantamisen, että kustannusten karsimisen näkökulmasta.
- Suomen olosuhteiden huomioon ottaminen jatkossakin on keskeistä, ja tässä mm. luonnonhaittakorvaus ja tuotantosidonnaiset tuet eri muodoissaan ovat tärkeitä.
- On välttämätöntä sovittaa yhteen eri tukivälineet (kansalliset + EU) johdonmukaiseksi ja selkeäksi kokonaisuudeksi, johon uusi CAP-suunnitelma ja aiempaa laajempi kansallinen valta ja vastuu välineiden sisällöstä antavat hyvät edellytykset.
- Tukikokonaisuuden pelkistäminen ja yksinkertaistaminen nostettiin tärkeämmäksi kuin nykyistä vielä kohdennetumman tukikokonaisuuden edistäminen.
- Tulokehityksen edistäminen äänestettiin muita maatalouspolitiikan tavoitteita tärkeämmäksi, koska riittävä

2. Eläin- ja pinta-alueet tulokehityksen ja ruuantuotannon turvaamisessa?

- Mitä ainakin pitää säilyttää?
- Mitä ainakin pitää poistaa?
- Mitä uutta näihin välineisiin tarvitaan?

3. Tukien yksinkertaistaminen vs. kohdentaminen?

Tulokehityksen edistäminen vs. muut tukien tavoitteet?

LINKKI:

Työpajamuistio

tulotaso on edellytys myös muiden tavoitteiden saavuttamiselle.

TYÖPAJA 3. MAATALOUSTUOTANNON TUOTTAVUUDEN JA TUOTANTORAKENTEEN PARANTAMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Miten investointitukijärjestelmää tulisi kehittää uudelle rahoituskaudelle?

Millä muilla toimilla edistetään tuottavuuskehitystä ja tuotantorakenteen parantamista?

LINKKI:

Työpajamuistio

Nostoja käydystä keskustelusta

- Investointitukijärjestelmän tarpeellisuudesta oltiin hyvin yksimielisiä ja nykyinen tukijärjestelmä todettiin kohtuullisen toimivaksi. Tärkeää on riittävän rahoituksen turvaaminen.
- Tukijärjestelmää voisi sujuvoittaa esimerkiksi tukitasoja yhdenmukaistamalla ja mahdollisesti vähentämällä tarkkaa kohdentamista
- Uusien toimintamuotojen ja esimerkiksi teknologian kehittymisen parempi huomioiminen sekä strategisempaan ajatteluun kannustaminen koettiin tärkeiksi
- Muista toimista esiin nousi mm. tuotannon keskittäminen tuottavuudeltaan parhaille lohkoille, tuen kohdentaminen todelliseen tuotantoon, johtamisosaamisen lisääminen, yhteistyöhön kannustaminen ja tilusjärjestelyt

TYÖPAJA 4.

MAATALOUDEN SUKUPOLVENVAIHDOSTEN EDISTÄMINEN JA NUORTEN VILJELIJÖIDEN TUKEMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Miten aloitustukijärjestelmää tulisi kehittää uudelle rahoituskaudelle?

Muiden nuorille viljelijöille suunnattujen tukivälineiden tarve ja kehittäminen uudella rahoituskaudella?

LINKKI:

[Työpajamuistio](#)

Nostoja käydystä keskustelusta

- Aloitustukijärjestelmän tarpeellisuudesta oltiin hyvin yksimielisiä ja nykyinen tukijärjestelmä todettiin kohtuullisen toimivaksi. Tärkeää on riittävän rahoituksen turvaaminen.
- Koulutusvaatimus ja liiketoimintasuunnitelma koettiin merkittäviksi elementeiksi osana aloitustukea, mutta niitä voisi joustavoittaa
- Tärkeää, että aloitustukijärjestelmä huomioisi uudet toimintamallit ja yhteistyömuodot
- Tulisi pohtia aloitustuen suuntaamista. Mahdollisesti päätoimisuus, ehkä joku oma väline ns. aluepoliittisin perustein?

Nuorten viljelijöiden tulotukityyppiset toimet

- Enemmistö osallistujista koki, että nuoren viljelijän tulotukityyppinen tuki on kannatettava tukimuoto. Osa kyseenalaisti tuen merkityksen.
- Hehtaariraja voisi olla nykyistä 90 hehtaaria suurempi.
- Tuki pitäisi monien mielestä olla sama koko maassa => kansallisen pohjoisen tuen tarve?
- Ikärajan korkeudesta sekä koulutus- ja taitovaatimuksen tarpeellisuudesta näkemykset olivat tasaisesti puolesta ja vastaan.

TYÖPAJA 5.

MAATALOUSTUOTANNON RISKIENHALLINNAN EDISTÄMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Mitkä ovat maatilayrityksen merkittävimmät riskit

(mukaan luettuna yrittäjään ja
työntekijöihin liittyvät riskit/vaarat sekä
ympäristöriskit)?

Mikä tulisi olla riskienhallinnan tavoite ja millä toimenpiteillä tulisi edistää riskienhallintaa?

LINKKI:

[Työpajamuistio](#)

Nostoja käydystä keskustelusta

- Taloudellisesti merkittävimpiä **tuotantoon kohdistuvia** riskejä ovat sää-, kasvituhooja- ja eläintautiriskit, joista aiheutuu tuotanto- ja laatutappioita sekä saneeraus kustannuksia.
 - Erityisesti salmonellatartuntojen takia ryhmävakuutusten korvaukset ovat viime vuosina ylittäneet huomattavasti vakuutusyhtiöiden keräämät vakuutusmaksut. Tilanne ei ole kestävällä pohjalla ja tulee johtamaan joko vakuutusten irtisanomisiin tai vakuutusmaksujen nostamiseen. Kumpikin ratkaisu uhkaa tuottajien taloutta. **Selvitetään artikkelin 70 mukaista vakuutusten tukemista tai eläintautirahaston perustamisen tukemista ja rahaston maksamien korvausten osittaista kompensoimista julkisista varoista.**
 - Sääoloista aiheutuvien riskien osalta pitää keskittyä sadon menetyksien estämiseen:
 - Toimet vesitalouden parantamiseksi, maan kasvukunnan parantaminen viljelytoimenpiteillä ja tuotannon hajauttaminen
 - Vakuutusveron poisto edistänee satovakuutusten ottamista. **Vakuutusten ottamisen tukemista vakuutusmaksuja valtion varoista korvaamalla voidaan harkita erikoiskasvituotannossa.**
- **Markkinariskit** (tuottajahintojen äkillinen putoaminen tai pitkään kestävä alhaiset tuottajahinnat, äkilliset ja isot tuotantopanoshintojen nousut, menekkivaikkeudet) voivat johtaa yrityksen maksuvalmiusongelmiin ja yrittäjät toimeentulo-ongelmiin. Markkinariskeistä aiheutuvien isojen tulomenetysten tasaamisessa **tulonvakuutustoimenpide (tulontasaustuki)** voisi olla harkinnanarvoinen aloilla, joilla on huomattavaa hintavaihtelua (esim. sikatalous).
- Lisäksi tunnistettiin lukuisia muita riskejä, joista seuraavia pidettiin merkittävimpinä: tulipalo, tapaturmat, tuottajan terveyden menettäminen, parisuhdeongelmat, politiikkariski, sopimusriski, vakuusarvojen menettäminen, rahoituksen saamisen vaikeutuminen, osaamisen puutteet, tiestön kunnan huononeminen, suuret kertainvestoinnit tilan resursseihin nähden
- **Neuvonta-/koulutustoimenpidettä** tulisi käyttää maatalousyrittäjien riskienhallintaosaamisen parantamiseksi ja maatiloiden riskien kartoituksessa. Tuottajien yhteistyötä olisi edistettävä riskien jakamiseksi (yhteisyritykset, sijaisapu). Myös **investointituet** (mm. peruskuivatus, salaojitus, työturvallisuusinvestoinnit, lastaussillat eläintautien leviämisen estämiseksi tilalta toiselle eläinkeräilyn yhteydessä) nähtiin keinoina parantaa riskienhallintaa.

TYÖPAJA 6.

RUOKASEKTORIN KANNATTAVUUDEN JA KILPAILUKYVYN PARANTAMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Työpajan tarkoituksena on ideoida ja kehittää toimenpiteitä koko ruokasektorin toiminnan kehittämiseksi lähinnä yhteisen maatalouspolitiikan tarjoamien mahdollisuuksien puitteissa:

- Euroopan unionin markkinajärjestelyt ja niihin liittyvät ohjelmat, ml. alakohhtaisten toimintaohjelmien tarpeen arviointi sektoreittain ja riskienhallinta
- Laatu järjestelmien hyödyntäminen
- Tuottajaorganisaatiot ja niiden kehittäminen
- Kuluttajan tarpeisiin vastaavien elintarvikkeiden tarjonnan edistäminen, innovaatiot, lähiruoka, suoramyyni, ...
- Korkean laadun ja turvallisuuden varmistaminen

LINKKI:

Työpajamuistio

Nostoja käydystä keskustelusta

Neuvonta/tutkimus/koulutus:

- tutkimus: organisaatiot tutkivat hankkeissa asioita, jotka eivät viljelijöitä hyödytä
- tutkimusten hyödyntäminen ei ole ollut riittävää ja sitä ei ole otettu käytäntöön koulutusvälineeksi
- koulutukseen/neuvontaan tarvitaan alan ammattilaisia ja kokemusta työstä
- strateginen suunnittelu olisi neuvonnassa ensi arvoisen tärkeää

Kauppa

- tiedonkulkua tarvitaan, kaupan pitäisi kertoa ketjussa alaspäin kuluttajatrendeistä jne. Informaation kulku koko ketjulle
- uutta tuulta yhteistyöketjuihin, kun nettikauppa tulossa, tiedon välittäminen ja uudenlainen analysointi
- maatalousinvestointien käyttöikä on kymmeniä vuosia ja tarvitaan tietoa raaka-aineiden markkinoista pitkin ketjua alkuperä, jäljitettävyyttä läpinäkyväksi ja kuluttajalle saakka tietoa, tämä vaatii pakkausmerkintään huomiota
- suoramyyni; toisaalta trendi, toisaalta työllistää tuottajaa paljon ja logistiikkaa kehitettävä

Teollisuus

Fokus -> innovaatiot, tutkimus/tuotekehitys, laatu ja turvallisuus

- tarvitaan digitalisaation hyödynnystä, tuotekehitystä ja viestintää kotimaisesta ruuasta
- rohkeutta tuotekehitykseen ja konseptointiin, vienti on mahdollisuus, mutta kotimarkkinoilla on pärjättävä ennen sitä. Vienti vaatii myös investointeja, ja markkinointiin on oikeasti satsattava
- kilpailukyvyä parantaminen, teollisuudella on iso vastuu ketjun eri suuntiin ja pitäisi tehdä töitä sen eteen, kun heillä kontakti sekä tuottajaan ja toisaalta kauppaan

Alkutuotanto

Fokus -> yhteistyö, tuottajaorganisaatiot, digitalisaatio

- tuotannon tehostaminen panosten suhteen
- investointituet eivät jää maatalouteen vaan valuvat pitkin ketjua
- yhteistyön tukeminen investointituen myötä on sama juttu eli se menee ketjussa eteenpäin, näin ollen yhteistyö on sidottava tuotteen hintaan. Peltoalaan sidotut tuet lisää kustannuksia tuottajille
- Pienillä sektoreilla tuottajaorganisaatio on hyvä asia, kun voimat yhdistyy
- valvonnan uusiminen, enemmän automaatiota hyödyntäen, tuotantotapojen sertifiointi

TYÖPAJA 7.

TUOTTAJAORGANISAATIOIDEN JA MEHILÄISTEN TUKIJÄRJESTELMÄN ALAKOHTAISEN TUKIJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Mehiläistuotannon työpaja:

Tavoitteena pohtia ideoita mehiläistuotannon kehittämiseksi ja uuden strategian tekemiseksi.

Tuottajaorganisaatiotyöpaja:

Tavoitteena pohtia, miten kannustetaan perustamaan uusia tuottajaorganisaatioita ja autetaan nykyisiä tuottajaorganisaatioita kehittymään edelleen sekä miten suhtaudutaan tuottajaorganisaatioiden tukemisen laajentamiseen uusille toimialoille.

LINKKI:

[Työpajamuistio 1](#)

[Työpajamuistio 2](#)

Nostoja käydystä keskustelusta

Puheenjohtajan yhteenveto mehiläispajasta:

- markkinointi: uusille tuottajille on tilaa markkinoilla, menekinedistämistä kuluttajille
- pölytyspalvelu: erittäin tärkeää koko maataloudelle, sille mahdollisesti tukea maaseutuohjelmasta; digitaalinen markkinapaikka, pesien merkitseminen kartoille
- maaseutuohjelma: yritettävä saada mehiläisalan näkemyksiä ja tarpeita myös sinne
- koulutus: tuottajien koulutusta, nuorisotoimintaa, 4H
- tilastointia kehitettävä
- luomuhunaja: luomu kasvaa
- yhteistyö: lisättävä maan- ja puutarhaviljelijöiden ja mehiläistuottajien yhteistyötä (esim. hanke)
- tehtävä asetuksen edellyttämä tutkimus: mehiläishoito-ohjelman muutoksien perustaksi

Mehiläishoito-ohjelma vuosille 2019-2022 on toimitettu komissioon maaliskuussa

Tuottajaorganisaatiot/yhteenveto:

- Hyötyjä: vahvempi neuvotteluasema, mahdollisuus investointeihin ja tuotekehitykseen, volyymin nostaminen, tiedonvaihto alan sisällä ja ulkomailla, lähiruokaa enemmän tarjolle, jatkuvan tarjonnan mahdollisuus, järjestäytyminen, tuotantopanosten hankinta, kannattavuuden parantaminen, alan proaktiivinen kehittyminen, riskienhallinta.
- Haittoina nähtiin: sitoutuminen, sitouttaminen, byrokratia, valvonnan lisääntyminen,
- Esteinä/haasteina nähtiin: tiedon puute, osaamisen puute, rahan puute, olemassa olevat osuuskunnat, hintapaine, pienet tilat, kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa, kaikki eivät halua yhteistyötä, vienti haaste, sertifiointi tarpeen. järjestelmää ei tunneta, toimijoiden asenteiden kehittyminen.

TYÖPAJA 8.

EU:N LAATUJÄRJESTELMIEN KÄYTTÖNOTON EDISTÄMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Miten nimisuoajärjestelmään voidaan edistää CAP:n puitteissa?

LINKKI:

[Työpajamuistio](#)

Nostoja käydystä keskustelusta

- Suomen tulevassa ohjelmassa nimisuoajärjestelmän osalta tulee huomioida seuraavat toimenpiteet: tiedotus, neuvonta ja koulutus. Tukea tarvittaisiin myös hakijaryhmittymien perustamiseen.
- Kannattaa linkittää matkailuun: nostetaan paikallisia nimisuoajatuotteita esille matkailussa.
- Yhteistyöhankkeet tärkeitä.
- Toimenpiteet kannattaa sisällyttää strategia-asetuksen maaseudun kehittämisen alle: artikla 71 (yhteistyö) ja artikla 72 (tietämyksen vaihto ja tiedottaminen)

TYÖPAJA 9.

KULUTTAJAN ROOLIN VAHVEMPI HUOMIOIMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Miten kuluttajien tarpeet ja toiveet otetaan huomioon, millä toimenpiteillä varmistetaan ja miten seurataan:

1. Kuluttajien tarpeisiin vastaavan kohtuuhintaisen, ravitsevan ja terveellisen ruuan tarjonta
2. Eläinperäisten elintarvikkeiden eettinen tuotanto ja eläinten hyvinvointi
3. Elintarvikkeiden (mm. kemialliset kasvinsuojeluaineet, antibioottiresistentit mikrobit) hillitseminen
4. Korkean elintarviketurvallisuuden tason ylläpitäminen

Nostoja käydystä keskustelusta

Kohtuuhintaisen, ravitsevan ja terveellisen ruuan tarjontaan vaikuttavina toimenpiteinä painottuivat:

1. Kuluttajatiedon avaaminen
2. Julkiset hankinnat
3. Vienti; panostukset Suomen vahvuuksiin
4. Investoinnit (tukemaan kohtuuhintaista terveellistä tuotantoa)
5. Viljelytekniikoiden kestävyys
6. Hinta

Elintarvikkeiden eettiseen tuotantoon ja eläinten hyvinvointia edistävinä toimenpiteinä painottuivat:

1. Oikean tiedon kertominen suomalaisesta tuotannosta
2. Tutkimustiedon jalkauttaminen käytäntöön eettisen tuotannon määrittelemiseksi
3. Yksittäiset toimenpiteet kuluttajan osaamisen lisäämiseksi ja tuotannon kehittämiseksi.

5. Ruokahävikin vähentäminen ja ruokaketjun kestävyys edistäminen

LINKKI:

Työpajamuistio

Elintarvikkeiden hillitsemiseksi tehtävänä toimenpiteinä painottuivat:

1. Vastuullinen viestintä, jolla edistetään kuluttajatietoutta elintarvikkeista, suomalaisen tuotannon vahvuuksista ja kuluttajan omien toimien vaikutuksista.
2. Alkutuotannon kannattavuudesta huolehtiminen siten, että Suomen omavaraisuusaste elintarviketuotannossa säilyy.
3. Riittävä elintarvikkeisiin liittyvä seuranta ja ennakointi, jolla voidaan myös jatkossa torjua mm. salmonellaa.
4. Teknologinen kehitys ja teknologioiden hyödyntäminen elintarvikkeiden hillitsemiseksi.

Korkean elintarviketurvallisuuden tason ylläpitämiseksi tehtävänä toimenpiteinä painottuivat:

1. Jäljitettävyyssysteemien kehittäminen elintarvikkeiden jäljitettävyyden varmistamiseksi.
2. Suomalaisen alkutuotannon hyvien käytäntöjen ja mallien edistäminen EU:ssa nykyisen hyvän tilanteen säilyttämiseksi.
3. Kuluttajan elintarviketurvallisuustaitojen ja –osaamisen vahvistaminen ja laajentaminen kattamaan myös kestävä ja terveelliset valinnat.
4. Suomalaisen korkean elintarviketurvallisuuden hyödyntäminen osana laatua ja markkina-arvoa nostavana tekijänä.

Ruokahävikin vähentämistä ja ruokaketjun kestävyttä edistävinä toimenpiteinä painottuivat:

1. Kestävien ruokavalintojen tekeminen helpoksi, edulliseksi ja herkulliseksi.
2. Tavoitteeksi, ettei ruokahävikkiä synny ja sen edistämisen ohjaukset.
3. Tuotannon kestävyys tutkimus ja tiedottaminen, jossa muistetaan huomioida myös kansalliset vahvuudet ja niistä kertominen.
4. Koulujen rooli ruokahävikin vähentämisen ja kestävien ruokavalintojen edistämiseksi sekä opetuksen että koululoukkaan kautta on merkittävä.

TYÖPAJA 10. LUOMUTUOTANNON EDISTÄMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Nostoja käydystä keskustelusta

Luomutavoitteet:

1. luomuelintarvikkeiden jalostusasteen nostaminen myynnin ja luomuviennin lisäämiseksi
2. luomun osuuden nostaminen 20 prosenttiin ammattikeittiöissä
3. osaamisen parantaminen koko luomuketjussa
4. luomutuotannon parempi suuntaaminen markkinoille
5. tietämyksen parantaminen luomuruoasta

LINKKI:

[Työpajamuistio](#)

Luomutavoitteet:

1. luomuelintarvikkeiden jalostusasteen nostaminen myynnin ja luomuviennin lisäämiseksi tarvitaan lisää raaka-ainetta, seuraavalle kaudelle varattava riittävät rahat varat luomukorvauksiin, olisi tuettava elintarvikejalostuksen tutkimusta ja neuvontaa, luomun brändäykseen olisi satsattava investointitukea jatkojalostajille
2. luomun osuuden nostaminen 20 prosenttiin ammattikeittiöissä hankkeita, joilla parannetaan ammattikeittiöiden luomuosaaamista, käyttö-, ruokalistasuunnittelu- ja hankintaosaamista tuottajaorganisaatio voi toimittaa tuotteita ja jatkojalostaa niitä ammattikeittiön tarpeisiin, sopimusviljely ammattikeittiöille investointitukia jatko-jalostukseen varmuus koulujakelutuen jatkumisesta, koska hankintaorganisaatioilla pitkät sopimukset, ja luomutuen korotus neuvontaa elintarvikkeiden jatkojalostukseen
3. osaamisen parantaminen koko luomuketjussa luomusitoumuksen koulutusvaatimusta lisättävä ja muutettava niin, että ainakin osa, kun luomuun on jo siirrytty, luomuneuvonnan ja -tutkimuksen tasoa korotettava neuvonta monipuoliseksi: vertaisoppiminen, tutkija+neuvoja+viljelijäryhmiä, ryhmäneuvontaa, maatalojen ja elintarvikejalostajien yhteistyötä, mentor-toimintaa, pellonpiennartapaamisia, vertaistuki, virtuaalinen luomupuisto, www-koulutus yli ELY-rajojen, lisää luomupuutarha-neuvontaa erityistarve johtamis- ja talousosaamiselle tutkimusta ja neuvontaa elintarvikejalostajille tutkimuksen jalkauttaminen, myös kansainvälisen tutkimuksen tuottajayhteistyötä edistettävää, tuottajaorganisaatiot yms.
4. luomutuotannon parempi suuntaaminen markkinoille luomutukeen kannustin tuottaa markkinoille, tuki myyntikasveille, koska ei ole sadonkorjuuvelvoitetta, nyt tuki liikaa sidottu peltoon, nykyjärjestelmä suhteellisen yksinkertainen ja joustava, luomutiloille sopivia ympäristö- ja ilmasto-toimenpiteitä, myös niille, joilla eläimet tavanomaisia elintarvikejalostuksen kehittäminen (tuotekehittäminen) yritys- ja neuvonnalla, myös vientiä ajatellen kuluttajille tietoa luomun monista vaikutuksista (ympäristövaikutukset) tietoa luomuruoasta suurkeittiöille ja kuluttajille (koululaiset, kiertävä luomukokki, tv-ohjelma, luomukokkisota) viennissä tunnettava ostajan tarpeet, tuotteiden vahvuuksien esille tuominen, mm. jäljitettävyyden, arktisuus
5. tietämyksen parantaminen luomuruoasta tutkimustulosten saattaminen julkisuuteen ja ympäristönäkökulma mukaan koulujakelutuki integroitava peremmin opetukseen, esim. vierailuja luomutiloille, kotitalousopettajat mukaan yhteistyö kaikkien luomuketjun toimijoiden välillä eron tekeminen lähi- ja luomuruoan (sertifioitu tuotanto) välillä luomuyritysrühmähankkeita, korvamerkit pienet valtakunnalliset hankkeet, koska yritykset hajallaan ympäri Suomea.

TYÖPAJA 11.

TUOTANTOELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset	Nostoja käydystä keskustelusta
<ul style="list-style-type: none">Miltä kotieläintilojen tulevaisuus näyttää tutkimusten perusteella?Miten eläinten hyvinvointikorvauksia voisi yksinkertaistaa eläinten hyvinvointia heikentämättä?Mitä toimia tuotantoeläinten hyvinvoinnin lisäämiseen voisi olla? Uusia tutkimustuloksia?Seurattavia mittareita ja tunnuslukuja?Sähköisten järjestelmien käyttömahdollisuudet <p>LINKKI:</p> <p>Työpajamuistio</p>	<p>26.11. pidettiin yhteinen kaikkia eläinlajeja koskeva työpaja. Jatkovalmisteluissa työpajat ovat eläinlajeittaisia.</p> <p>Maaseutuohjelman neuvontatoimenpiteen kautta toteutetut terveydenhoitosuunnitelmat ja eläinten hyvinvointikorvaukset ovat toimineet hyvin, joskin hyvinvointikorvausten ehdot ovat nykyisten EU-vaatimusten vuoksi yksityiskohtaisia ja valvonta raskasta. Eläinten hyvinvointikorvauksista halutaan yksinkertaisempia hakijalla ja hallinnolle eläinten hyvinvointia heikentämättä. Painotetaan tulosta (eläinten hyvinvointi), mutta ei määrätä menetelmää (esim. runsas kuivatus) ja ehdoista yksiselitteisiä eikä tulkinnanvaraisia. Yrittäjälle vapauksia suunnitella ja toteuttaa eläinten hyvinvointia. Käytetään terveydenhuollon sähköisiä järjestelmiä.</p> <p>EU:n mittareissa on uutena antibioottien käytön vähentäminen ja eläinyksiköt, joita tähän liittyvät toimet koskevat.</p>

TYÖPAJA 12.

MAASEUDUN YRITYSTOIMINNAN EDISTÄMINEN

A) Start-up –rahoitustyöpaja

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset	Nostoja käydystä keskustelusta
<p>Kokemuksia yrityksen perustamistuesta 2014-2020:</p> <p>Maaseutuohjelman perustamistuki uuden yritystoiminnan aloittamisessa – selvityksen esittely</p>	<ul style="list-style-type: none">EU-rahoituskaudella 2014-2020 käyttöön otettu uusi tukimuoto, yrityksen perustamistuki, on vähitellen löytänyt paikkansa ja sitä on opittu käyttämään.Tuki eroaa edellisen ohjelmakauden vastaavantyyppisestä kehittämistuesta, jota voitiin myöntää yritysten tuotekehitykseen.

OSA I Start-up –yritysrahoituksen määrittely CAP27 -strategiasuunnitelmaa varten

1. Miten varmistetaan tuen tehokas vaikutus yritystoiminnan käynnistämiseen ja kehittämiseen maaseutualuilla (tuen ehdot)?
2. Millaisille yrityksille tukea pitäisi myöntää (tuensaajat)?
3. Minkä tasoista tukea pitäisi myöntää (tuen määrä)?
4. Millaiset indikaattorit soveltuvat parhaiten tuen vaikutusten mittaamiseen (kansallisten indikaattorien määrittely)?
5. Millainen työnjako tarvitaan ELY-keskuksen/maakunnan ja Leader-ryhmien kesken?

OSA II Start-up -yritysrahoituksen tarkastelu osana laajempaa kansallista tuki- ja toimintaympäristökokonaisuutta

A) Start-up –käynnistystuen yhteiskunnallisten ja taloudellisten tavoitteiden arviointi

1. Onko tuella selkeä taloudellinen ja/tai yhteiskunnallinen tavoite sen lisäksi, että käynnistystuella on jo lähtökohtaisesti EU:n asettama erityistavoite helpottaa yritystoiminnan kehittämistä maaseutualueilla.

Ohjaavia kysymyksiä:

Mitä tuella tavoitellaan?

Mihin kansallisiin tavoitteisiin tuki kytkeytyy?

Miten tuki toteuttaa taloudellisia tavoitteita?

Miten tuki toteuttaa yhteiskunnallisia tavoitteita?

B) Start-up –käynnistystuen ns. tekninen arviointi

1. Mitä tunnistettua tai todennäköistä markkinapuutetta tuki korjaa?
2. Onko tuki tarkoituksenmukainen keino tavoitteen saavuttamiseksi?
3. Onko tuki kustannustehokas ja aiheuttaako se mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa tuensaajalle ja/tai tuen myöntäjälle?

- Uusi tukimuoto edellyttää innovatiivisuutta – pohdittiin, mikä on tarpeeksi innovatiivista?
- Aluksi tuen myöntämisessä oli epävarmuutta. Tuella kaivattiin selkeämpiä linjoja ja kaivattiin tarkempaa ohjeistusta säännösten tulkinnan avuksi.
- Alueelliset erot tuen käytössä ovat vielä melko suuret.
- Tuella toteutetut kokeilut yrityksissä ovat olleet suosittuja ja onnistuneita.
- Tukea pidettiin tarpeellisena myös tulevalle EU-rahoituskaudelle ja toivottiin, että erilaisiin tilanteisiin saataisiin tarkemmat ohjeet.
- Tuki on toiminut alkuongelmista huolimatta joustavasti.
- Nykyiset tukitasot on koettu toimivina. Toisaalta toivottiin tukitasojen erilaistamista nykyistä enemmän vastaamaan erikokoisten yritysten tarpeita.
- Tuen kohdentamiseen kiinnitettiin huomiota. Erityisesti naisten yrittäjyyttä tulisi nostaa jatkossa enemmän esiin.
- Liiketoimintasuunnitelman toteuttamiseen tarvitaan väljyyttä nykyiseen verrattuna.
- Kaivattiin myös ylipäänsä lisää väljyyttä tuen myöntämisedellytyksiin.
- Jatkossa myös osa-aikaisten yrittäjien tukemisen mahdollisuutta korostettiin.
- Yrityksen käynnistämistä yritysten yhteistyönä pitäisi lisätä.
- Starttirahaa ja perustamistukea pitäisi voida saada samaan aikaan.
- *CAP27-blogi: Start-up-rahoitus korostuu maaseudun tulevaisuustyössä:*
<https://mmm.fi/yhteisen-maatalouspolitiikan-seuraavan-kauden-valmistelu/blogi/-/blogs/start-up-rahoitus-korostuu-maaseudun-tulleadevaisuustyossa>

4. Millaisia vaikutuksia tuella on kilpailuun?
5. Millainen vaikuttavuus tuella on?

LINKKI:

Työpajamuistio

B) Yritysrahoitus ja Leader

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Perustamistuki: toiveita ja kehittämisideoita

Nostoja käydystä keskustelusta

- Tukea köytetty aluksi liian varovaisesti.
- Perustamistuki –käsitteenä on epäselvä.
- On tehty hyviä suunnitelmia ja ostettu palveluita sekä tehty tuotteistamista. Myös muiden kuin konsultointipalveluiden pitäisi olla mahdollisia.
- Tuen myöntämistä koskevien tulkintojen tulisi olla yhteneväisempiä valtakunnallisesti.
- Osa-aikaisen yrittäjyyden tukeminen pitäisi olla mahdollista, koska yritystoiminta on usein alkuun pienimuotoista (kuten matkailu ja palvelut).
- Tukeaan kaivataan omarahoitusosuutta.
- Pienempien tukien käsittelyä tulisi keventää ja nopeuttaa.
- Tuen myöntäminen asteittain pitäisi olla mahdollista.
- Liiketoimintasuunnitelmat (LTS) ovat usein puutteellisia. Pienemmille hakkeille suppeampi LTS ja lisää joustavuutta toteutukseen.
- Starttirahan ja perustamistuen myöntäminen samalla yritykselle pitäisi olla mahdollista.
- Eilaisiin tilanteisiin tarvitaan erilaisia paketteja, jotta tuote avautuu myös yrittäjälle paremmin.
- Määriteltävä, miten vaikuttavuutta mitataan.
- Investointituki: toiveita ja kehittämisideoita
- Tukimuoto koetaan selkeäksi ja tärkeäksi edelleen.

**Investointituki:
toiveita ja kehittämisideoita**

- Tukitason pitäisi säilyä vähintään nykyisellään.
- Ympäristölle ja ilmastolle hyödyllisille investoinneille otettiin korkeampaa tukitasoa.
- Yrityksillä on ongelmia saada tarvittavia vakuuksia.
- Tiedotusta, näkyvyyttä ja tunnetuksi tekemistä pitäisi parantaa, jotta yrittäjät olisivat tietoisia mahdollisuuksistaan.
- Lisää aluekohtaisuutta tuen kohdentamiseen.
- Uusien yrittäjyyden muotojen huomioon ottaminen, kuten kevytyrittäjyys sekä osuuskunnat ja muut yhteisinvestointien muodot (jo nyt mahdollista).
- Pieninvestointien mahdollistaminen (teemahankkeet yritysrahoitukseen).
- Leader-ryhmille omat yritysrahoituksen muodot käyttöön.
- Vain Leader-ryhmille mahdollisuus tukea alle 10 000 euron hankkeita.
- Aineettomien investointien tukeminen aiempaa monipuolisemmin.

C) Maaseudun pk-yritysten investoinnit –rahoitustyöpaja

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Seuraavia keskustelukysymyksiä käytiin läpi ruokajärjestelmän, energiajärjestelmän ja maaseudun muiden toimialojen investointien näkökulmasta katsottuna:

- a) Miten kehitettävää nykyisessä investointituessa on? Plussat ja miinukset?
- b) Millaisia esteitä maaseudun yrityksillä on investointien toteuttamisessa?
- c) Pitäisikö avustuksen rinnalle/sijaan ottaa käyttöön

Nostoja käydystä keskustelusta

Ruokajärjestelmän investoinnit:

- Investointien rahoitusta pidetään tärkeänä myös jatkossa, mukaan lukien investointien toteutettavuustutkimus sekä tuki muuhun aineettoman kehittämiseen ja yhteistyöhön yritysryhmien avulla.
- Tukitasojen tulisi olla korkeampia ja toisaalta joustaa myös alaspäin tarpeen vaatiessa.
- Monialayrittäjyys on lisääntynyt, jolloin tukijärjestelmien tulisi olla joustavampia mm. työllisyysvaikutusten osalta. Välilliset työllisyysvaikutukset tulisi huomioida.

Kestävän ruokajärjestelmän investoinnit:

uusia rahoitusinstrumentteja, kuten lainojen takauksia?

- d) Konkreettisia ehdotuksia seuraavalle EU-rahoituskaudelle siitä, miten investointituella saadaan aikaan paras vaikuttavuus ja miten vaikuttavuutta pitäisi mitata?

LINKKI:

Työpajamuistio

- Investointituen rinnalla pitäisi voida tukea myös muutakin toimintaa, kuten yrityskohtaisia kehittämistoimia.
- Kestävät energijärjestelmät ovat vasta rakenteilla oleva toimiala, johon voi olla vaikeaa saada pankkirahoitusta ja siksi tarvitaan julkista tukea ja uusia rahoitusmuotoja.
- Uudet investointitarpeet tulisi tunnistaa paremmin. Myös parempaa aineettomien investointien tunnistamista tarvitaan.

Muiden toimialojen investoinnit maaseudulla:

- Julkisella tuella on tärkeä rooli maaseudulla toteutettaville investoinneille myös jatkossa. Vakuusarvot ovat pienentyneet ja pankkien sekä rahoitusmaailman mittarit rahoituksessa ovat erilaisia.
- Investointituki tulisi määritellä uudelleen, jotta se vastaisi paremmin yritysten nykyisiä tarpeita ja mahdollistaisi muutakin kuin varsinaisia tuotannollisia investointeja.
- Myös osa-aikayrittäjyys ja kevytyrittäjyys sekä muut yrittäjyyden muodot tarvittaisiin tuen piiriin – trendit ja toimintaympäristö muuttuvat jatkuvasti ja myös yritysten pitäisi voida muuttaa suunnitelmiaan kesken investoinnin.

TYÖPAJA 13. UUSIEN RAHOITUSINSTRUMENTTIEN TARPEEN SELVITTÄMINEN

- *Valmisteluvaiheen varhaisuuden vuoksi teemassa ei järjestetty muita työpajoja vastaavaa työpajatyöskentelyä.*

TYÖPAJA 14.

YLEISHYÖDYLLISTEN INVESTOINTIEN EDISTÄMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Nostoja käydystä keskustelusta

Yleishyödyllisten investointien työpaja:

- Teemoina: **Liikunta ja vapaa-aika, matkailu, kylätalot ja muut yhteiset tilat, kulttuuri, ympäristö ja muu infra**
- Mitkä investoinnit ovat tärkeitä teemassa ja miksi?
- Mitkä / minkälaiset investoinnit ovat ko. teemassa **tuottaneet lisäarvoa** esim. paikalliselle harrastustoiminnalle, elinvoimaisuudelle tai yritystoiminnalle, lisänneet kylän elinvoimaisuutta ja vireyttä jne. Mitä hankkeen jälkeen on tapahtunut? Syitä onnistumiseen? Minkä tyyppiset investoinnit **eivät ole tuottaneet lisäarvoa**, Miksi investointi ei onnistunut?
- Tärkeimmiksi nostettujen asioiden vaikuttavuudesta ja sen mittaamisesta. Kuinka vaikutukset saadaan selville ja miten se osoitetaan?

Liikunta ja vapaa-aika:

1. Pienet investoinnit: väline- ja laitehankinnat (teemahanke)
2. Esteettömät elämyskohteet, kohteet ja reitistöt
3. Liikunta- ja harrastustilat

Matkailu:

1. Reitistöt, reittien ja polkujen renesanssi, myös reitti/kulku paikan päälle huomioitava! Yhteiskäyttöauto tai muu ratkaisu?
2. Elämyksiä tukevat rakenteet, tapahtumapaikat, teatteripaikat ym. ja maisemaan liittyvät investoinnit
3. Digialustat ja yhteydet (saavutettavuus)

Yhteiset tilat:

1. Kestävän kehityksen mukaiset investoinnit, ylläpitokustannukset
2. Tekniikka, joka mahdollistaa yleishyödyllisen käytön
3. Eri ikäryhmät huomioitava tilojen suunnittelussa ja käytössä: lapset, nuoret, iäkkäät ihmiset, kokoontumistilojen uudet käyttötavat, muiden yhdistysten sitouttaminen toimintaan,

Kulttuuri:

1. Kulttuuri-investointien kytkeminen matkailustrategiaan ym. alueen kehittämissuunnitelmaan
2. aineettomat investoinnit: alustat, appit nousevat tärkeiksi, sosiaaliset investoinnit: vaikuttavat alueen elinvoimaisuuteen enemmän kuin hankkeen tekeminen,
3. Miten kulttuuri-investointia hyödynnetään laajemmin, esim. museohankkeet?

Ympäristö, muu infra:

1. Vesistö: vesistönsuojelu ja hyödyntämisen rakenteet: satamat, veneenlaskupaikat
2. Turvallisuus, ikääntyneiden turvallisuus, tietotekniset ratkaisut
3. Viihtyisyyteen ja terveyteen vaikuttavat investoinnit, aktivoinnit, Maisemainvestoinneilla tuloa ja työtä!

Ympäristö- ja ilmastotavoitteet: esim.

- Alustat, jakamistalous –app, ei tarvitse omistaa itse kaikkea, yhteiskäytön lisääminen, Investoinnit, yhteinen käyttö – myös tilojen yhteiskäyttö ympäristöystävällistä. Kaikilla yhdistyksillä ei tarvitse olla omaa rakennusta
- Puurakentaminen? Arvotetaanko investoinnin ympäristömyönteisyyttä tai –kielteisyyttä, ympäristövaikutusten arvioiminen. Ympäristöasioihin liittyvät innovaatiot, mahdollisuus parempiin pisteityksiin?
- Energiatohokkuusinvestoinnit, paljonko kWh on säästetty?

Kyläverkkohankkeiden työpaja:

1. Minkälaiset/mitkä kyläverkkohankkeet ovat onnistuneet kuluvalle kaudella ja miksi? Mikä on tärkeintä onnistumisen takana? Missä taas on ollut haasteita?
2. Millaisia vaihtoehtoja yhteyksien rakentamiseksi on? Kuka rakentaa, millä rahalla, paljonko rahaa on tarpeeksi jne.?
3. Olemassa olevien markkinoiden pohtiminen. Markkinapuute on todellinen. Parhaat keinot sen osoittamiseen. Markkinaehtoinen rakentaminen? Miten toimivat markkinat määritellään?

LINKKI:

[Työpajamuistio](#)

Kyläverkkohankkeiden työpaja:

Onnistumisen taustalla: Yhteisöllisyys, ratkaisuhaluinen ilmapiiri, tahtotila, Bottom up! Osuuskuntatoiminta, itse tekeminen, Ymmärrys, kaikki ymmärtävät valokuidun hyödyt ja tarpeen. Oikean tiedon vieni, esim. kuntapäätäjille, Kyläillat, kyläläiset kierretään läpi, kaikki mahdolliset osallistetaan mukaan suunnitteluun ja tekemiseen, Tulisielu / aktivaattori, Muu rahoituspohja kunnossa, Liittyjät tiedossa ennen tukipäätöstä, Yhteisrakentaminen

Maaseutualueiden tilanne:

Saariston tilanne:

- Saaristossa ei koskaan ole ollut näin paljon ihmisiä kuin sillä on nyt!
- Suomi on Euroopan saaristoisimpia maita saarten määrällä mitattuna.
- Suomessa on noin 500 000 mökkiä ja niillä noin 2 miljoonaa käyttäjää, mökkiläistä.
- Ilman kiinteää tieyhteyttä olevia, vakituisesti tai osa-aikaisesti asuttuja saaria on noin 20 000 ja niillä vakituisia ja vapaa-ajan asukkaita noin 233 000.
- Tietoliikenneyhteyksien osalta huolestuttavin tilanne on ilman kiinteää tieyhteyttä olevilla vakituisesti asutuilla saarilla

Tarvitaan vahvempaa koordinoitua kansallisesti ja alueellisesti, maakuntien eri alueiden läpikäymistä ja yhteinen suunnitelma seuraavista 10 vuodesta. Rahoitusta pitäisi olla riittävästi.

- Maaseuturahasto maaseudulla, kunta- ja kaupunkikeskukset jollain muulla rahalla. Rakennerahastot!
- Tasapuolisuuden vuoksi Ruokavirasto voisi hoitaa laajakaistarakentamisen päätöksenteon. Leadereilla vahva tiedotus/verkoston koollekutsuntakyky, jota kautta laajakaistan vaikuttavuuden viestiä on mahdollista saada tietoon.

TYÖPAJA 15. YHTEISTYÖTOIMIEN EDISTÄMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Minkälaista yhteistyötä tarvitaan?

Minkälainen yhteistyö tuottaa tulosta?

Keiden tulisi tehdä yhteistyötä?

Mitä onnistuneen yhteistyön tuloksena
syntyy?

Minkälaista yhteistyötä yritykset
tarvitsevat?

Mitä tarvitaan maaseudun palvelujen
kehittämiseksi?

Miten älykäs kylä –aloitetta
toteutettaisiin vaikuttavasti?

LINKKI:

Työpajamuistio

Nostoja käydystä keskustelusta

Parhaat kokemukset yhteistyöstä:

- Tapahtumat, törmäyttäminen: verkostoa ei voi luoda sähköpostilla
- Eri sektoreiden välinen yhteistyö, kumppanuus esim. pienissä maaseutukunnissa
- Esim. viljelijöiden ja koodareiden törmäyttäminen, Uudet, yllättävät kumppanuudet

Minkälaista yhteistyötä tarvitaan ja mitä varten? Minkälainen yhteistyö tuottaa tulosta?

- Pienet, nopeat kokeilut, epäonnistumisen hyväksyminen, T&K&I –yhteistyö osaamisen, tuotteiden/ palveluiden kehittämiseksi (klusteri- tai innovaatioyhteistyö erilaisten toimijoiden kesken), Kuntayhteistyö (kuntien sisällä ja välillä), Ruuan ympärille tarvitaan lisää toimintaa, esim. REKO
- Brändäystä (esim. antibioottivapaus), myyntitaitoa, yhteistä visiota
- Ideoiden jakaminen, ettei kehitetä samoja aihioita, Yhteissuunnittelu (online?), Yhteistyön väline, platform, foorumi...
- Yhteistä näkemystä, analysointia, priorisointia ja osallistamista.
- Välittäjä, kokoonjuoksija, fasilitaattori. Rajat ylittävää, mm. kielirajat ylittävää yhteistyötä

Yritykset: Samankaltaisten yritysten tiivis yhteistyö

- tuotteiden / palveluiden kehittämiseksi
- markkinoille pääsemiseksi, markkinoiden luomiseksi (tuottajaryhmä, yritysryhmä)
- yhteishankintojen kilpailuttamiseksi
- vertaisryhmässä tiedon ja osaamisen jakaminen
- Innovaatioyhteistyö erilaisten toimijoiden kesken
- Resurssien keräämiseksi

- Verkottuminen uusille markkinoille pääsemiseksi (esim. kv-yhteistyö)
- Energia-ala, kiertotalous, kyläpalvelut, kv-markkinointi, vähähiilinen matkailu, agroekologinen symbioosi, digitalisaatio
- Yhteistyötä ilman sektorirajoja (esim. rakennusala)

Maaseudun palvelut:

- Palvelumuutosagentteja kunnissa tai kylillä
- Älykkäät kylät kokonaisuus hyvä työkalu palvelujen ja digitalisaation edistämiseksi
- Kyläturvallisuuden panostamista, esim. kylien pöydät
- Digipalvelujen kehittämiseksi tarvitaan koordinaatiota
- Uusia malleja rahoitukseen muualta Euroopasta, esim. laskeva tukitaso pitkissä hankkeissa Italiassa
- Nuorten näkemykset
- Kehityksen jarrut otettava mukaan suunnitteluun
- Yleishyödyllisen ja yritystoiminnan välillä harmaa alue
 - Yhteiskunnalliset yritykset ja kevytyrittäisyys
 - Rahastojen välinen yhteistyö

TYÖPAJA 16. EIP-TYÖPAJA

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

1. Millainen tulevan EIP-rahoituksen tulisi olla?

Nostoja käydystä keskustelusta

Millainen tulevan EIP-rahoituksen tulisi olla?

- **Kiinteä vai porrastettu tukitaso?** Kaikissa keskusteluryhmissä kannatettiin **porrastettua tukitasoa eli joustavuutta tukiprosenteissa rahoitettavan hankkeen tarpeiden ja luonteen mukaan** Pitää olla myös **hakijalle selkeää**, millainen tukitaso on odotettavissa kunkin laisessa hankkeessa/osallistujilla/ sisällöllä jne.

2. Millainen toimiala- ja aluerajaus EIP-hankkeissa pitäisi olla? Tarvitaanko innovaatio-tukitoimintaa hakijoiden tueksi?

3. Tiedonvälityksen lisääminen

LINKKI:

[Työpajamuistio](#)

- **Teemoitetut hakukierrokset?** Pääosa keskusteluryhmistä kannatti **avointa hakua**, jossa ei ole etukäteen rajattu pois hakemuksia miltään tukikelpoiselta aihealueelta, jolloin erilaiset tarpeet sekä avoimuus uusille ajatuksille tulevat huomioon otetuiksi. **Tietyissä tilanteissa teemahaku** voisi toimia avoimen haun rinnalla.
- **1- vai 2-vaiheinen haku? Erillinen valmistelurahoitus/ EIP-ryhmän toimintarahoitus?** Kolme neljästä keskusteluryhmästä piti **2-vaiheista hakua** parempana vaihtoehtona. **Valmistelurahoitus sai kannatusta tietyissä tilanteissa. Muita ehdotuksia:** Jatkuva haku erillisten hakukierrosten sijaan. Erillisenä työkaluna voisi olla esim.: maatilojen kokeilutuki, palveluseteli/ innovaatioaseteli, rakentamiseen liittyvät innovaatiot.

Millainen toimiala- ja aluerajaus EIP-hankkeissa pitäisi olla? Tarvitaanko innovaatiotukitoimintaa hakijoiden tueksi?

- **EIP valtakunnallisena vai alueilla? Valtakunnallinen rahoitus/arviointi/valinta** tuo lisäarvoa toimintaan, pitää hankkeiden tason korkeana, antaa enemmän mahdollisuuksia laajaan tiedonvälitykseen tuloksista. Pitäisi kuitenkin miettiä, miten viljelijöitä saataisiin paremmin mukaan EIP-ryhmiin. Valtakunnallisten EIP-ryhmien ohella voisi olla **myös alueellisia EIP-ryhmiä**. Hankkeet voisi ehkä myös valita **suuralueittain**, koska alueellisissa hankkeissa tulee ongelmaksi alueiden rajat ja tietty kapea-alaisuus. Vaihtoehtona on **osoittaa enemmän rahaa valtakunnalliseen pottiin ja rimaa alemmas**.
- **Toimialarajaus (pelkkä alkutuotanto vai laajempi)?** Kaikki neljä keskusteluryhmää kannattivat toimialan **laajentamista jonkin verran nykyisestä**, eli pelkästä maa-/metsätaloudesta. Yksi keskusteluryhmä esitti toimialaksi koko elintarvikeketjua, siten että olisi yhteys alkutuotantoon ja ilmastonmuutoksen hillintään. Yhden ryhmän mielestä toimialat tulisi rajata sen mukaan, että toimintamalli tuo lisäarvoa. Esim. matkailu ei välttämättä ole EIP-mallille lisäarvoa tuova toimiala.
- **”Innovation brokerit”/ yhteensaattajat?** Kaikki keskusteluryhmät kannattivat innovaatiotuki-toiminnan (**Innovation Broker**) **perustamista sekä sen liittämistä osaksi tulevan CAP-verkoston toimintaa ja teknisen avun rahoitusta**.

Tiedonvälityksen lisääminen

- Tiedonvälitystä tulisi lisätä **maaseutuverkoston viestinnän ja viestintäverkoston** välityksellä. **Innovation Broker eli innovaatiotukitoiminta (CAP-verkoston sijoitettuna) olisi sopiva linkki** myös sekä EU:n EIP-AGRI -verkostoon että Horisontti –tutkimusohjelmaan ja voisi toimia myös fokusryhmien yhteyshenkilönä. Toimenkuva voisi sisältää lisäksi EIP-toiminnan kansallisen ja kansainvälisen koordinoinnin, innovaatioiden tuotteistamisen ja neuvonnan. Brokerin tehtävänä olisi

myös etsiä ja välittää yhteistyön kohteita ja yhteistyökumppaneita.

- Innovaatioleirejä ja niiden ideoita kannattaisi hyödyntää uusien EIP-hankkeiden rakentamisessa. Live-tapaamiset tuovat lisäarvoa, koko ketjun yhteistyö ja tiedonvälitys kaipaa lisäämistä. Viljelijöille maksettavat kulukorvaukset helpottavat osallistumista.
- Tiedon välittymistä voitaisiin lisätä alueellisten tiedonvälityshankkeiden ja NEUVO-neuvojien välityksellä. Teemakohtaista tiedottamista EIP-ryhmien välityksellä pitäisi lisätä.
- **Sosiaalista mediaa, mm. YouTubea ja tubettajia pitäisi hyödyntää tehokkaammin ”tiisereinä”, herättäjinä. Oleellisia asioita oikeilla välineillä.**
- **Tuottajalta tuottajalle tiedonvälitystä** on syytä lisätä, jotta viljelijät saadaan paremmin mukaan. Olisi hyvä hakea sellaisia paikkoja ja tilaisuuksia, joissa saadaan tuottajat yhteen. Myös nuoriin kannattaisi panostaa. **Ammattikorkeakouluja voitaisiin hyödyntää paremmin viestintäosaamisen rakentamisessa.**
- **EIP-ryhmien kansainvälisen ulottuvuuden** ei pidä olla itsetarkoitus, mutta mahdollista silloin kuin kansainvälisyydelle on tarvetta. **Horisontti-tutkimushankkeiden yhteistyöhön ja Thematic Network -yhteistyöhön** on monilla tutkimuslaitoksilla jo pitkä kokemus. **Mukaan fokusryhmiin.** AKIS -toimijoiden pitäisi mennä mukaan näihin eurooppalaisiin verkostoihin.

Lisäksi keskusteltiin mm. seuraavista:

Kansallinen fokusryhmä vs. koordinaatiohanke: Pitää selkiyttää, että fokusryhmä on n. 20 hengen ryhmä, joka toimii lyhyen ajan ja intensiivisesti jonkun rajatun aiheen ympärillä.

Vastuullinen vetäjä: Innovation Broker fokusryhmien teknisellä avulla. Maatalouden kehittäminen valtakunnallisena.

Mikä on ero EIP- ja muilla maatalouden kehittämishankkeilla? Ero pitää selkeyttää. Jos ei varsinaisesti eroa, annetaan vain **tietyillä kriteereillä EIP – leima** innovatiivisimmille hankkeille.

TYÖPAJA 17.

ALUEIDEN MAASEUDUN KEHITTÄMISEN TARPEIDEN SELVITTÄMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

- Mitkä alueelliset yhteydet maaseudun kehittämisen ja muiden kehittämisvälineiden välillä ovat tärkeitä? Miten niitä tulevalla rahoituskaudella ylläpidetään ja kehitetään?
- Miten saamme parhaiten maakuntien maaseudun kehittämisen tarpeet Suomen CAP-suunnitelman valmisteluun?

LINKKI:

Työpajamuistio

Nostoja käydystä keskustelusta

- Alueet ovat erilaisia: eroa on esim. siinä, mitä toimijoita alueella on, miten yhteistyö on organisoitu ja miten hyvin se käytännössä toimii. Alueilla on myös opittavaa toisiltaan.
- Tietoa ja tietoisuutta on lisättävä
- Kunnat toimivat monissa rooleissa
- MYR on itsessään kumppanuuselin. Sen rooli on olla ylätasoinen toimija ja linjausten tekijä. Tarvitaan oma elin maaseutuasioille
- Maakunnan kehittämistarpeet oltava keskiössä
- Kehittämisvälineiden täydentävyys tärkeää
- Ohjelmien laadintaprosessi itsessään tärkeä: osallistaminen helpottaa ohjelmien toteuttamista, koska se lisää ymmärrystä tehdyistä valinnoista ja lisää sitoutumista
- Verkostoja pitäisi hyödyntää omaa aluetta laajemmin
- Tarvitaan laaja työkalupakki, jotta kaikkien alueiden tarpeet tulevat huomioiduiksi. Väliinpuotoajia ei saisi tulla
- Mikä alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman rooli on? Tarvitaan, on tärkeä:
 - osallistavuus: tietoisuus lisääntyy, sitoutuminen kasvaa
 - painopisteet: alue/maakunta
 - yhteys muihin kehittämisvälineisiin
- ELY-keskuksia pyydettiin käynnistämään CAP-suunnitelman alueellinen valmistelu, kommentoimaan MMM:ssä laadittua alustavaa CAP-tarveanalyysiä sekä lähettämään alustavat painotukset resurssitarpeineen kaudelle 2021-2027. MMM:n ohjekirje 11.2.2019. ELYjen vastaukset 15.4.2019.

TYÖPAJA 18.

LEADER-TOIMINTATAVAN VAHVISTAMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

- **18.12.:** Millainen on hyvä paikallinen kehittämisstrategia ja miten se tehdään? Valmisteluprosessi omalla alueella; valmistelun ohjeistus, aikataulu ja koordinointi kansallisesti ja maakunnissa
- **18.1.:** Millainen on hyvä Leader-ryhmä? Leader-ryhmän tehtävät, ja kriteerit ja miten niihin päästään
- **1.2.:** Millainen on älykäs kylä ja millä välineillä se rakentuu? Miten älykäs kylä linkittyy Leaderiin ja paikallisiin kehittämisstrategioihin?
- **15.3.:** Miten varmistamme yhteistyöllä ja uusilla toimintatavoilla hyvin toimivat ryhmät ja toiminnalle resurssit koko maahan?
- **17.5.:** Kunnat Leader-toiminnan kumppaneina ja rahoittajina; Nuoriso-Leader, Yhteisö-Leader, Bisnes-Leader ja muut erilaiset maaseutuohjelman ulkopuoliset kehittämisvälineet; Kuntastrategia ja Leader-ryhmän paikallinen kehittämisstrategia, miten ne linkittyvät toisiinsa; Muiden EU-rahastojen (Euroopan sosiaalirahasto ESR, Euroopan aluekehitysrahasto EAKR, Euroopan meri- ja kalatalousrahasto EMKR) hyödyntäminen paikallisen kehittämisstrategian toteuttamisessa.

LINKKI:

- 18.12. [työpajamuistio](#)
- 18.1. [työpajamuistio](#)
- 1.2. [työpajamuistio](#)
- 15.3. [työpajamuistio](#)
- 17.5. [työpajamuistio](#)

Nostoja käydystä keskustelusta

- Paikallinen kehittämisstrategian kriteerit: napakka, alueen näköinen, konkreettiset vaikuttavuuden mittarit, alueen toimijoiden työnjako ja roolit kuvattu, alueen toimijoiden kytkökset ja verkostot kuvattu (myös kv), rahoitus- ja toteutussuunnitelmaan sisältyy myös muiden rahoituslähteiden käyttö. Strategia laaditaan v. 2027 asti, mutta sen päivittäminen ja toimintympäristön muutoksiin reagoiminen oltava mahdollista.
- Valmistelu kansallisesti:
 - MMM:n tulee koordinoida valmistelua ja ohjeistaa valmistelusta selkeästi ja yksiselitteisesti.
 - Leader-ryhmät tulee valita valtakunnallisesti.
 - Paikallisten strategioiden valmisteluun on oltava aikaa vähintään yksi vuosi.
 - Valtakunnallisesti tulee järjestää koulutusta strategioiden valmistelun tueksi vuoden 2019 aikana.
 - Paikallisten strategioiden haku tulee järjestää kaksivaiheisesti.
 - Päätökset siitä, missä rahastoissa ja miten CLLD-toimintatapa otetaan käyttöön, tulee tehdä kevättalvella 2019.
 - Kansallisen tason valmistelussa tulee tehdä selkeä työnjako yritysrahoituksessa Leader-ryhmien ja maakuntien (ELY-keskusten) kesken.
- Valmistelu paikallisesti: ideat ja suositukset yhteenvedossa
- 18.12. [työpajamuistio](#)
- Leader-ryhmän tärkeimpiä tehtäviä ovat strategiatyö, paikallisten toimijoiden aktivointi ja tukeminen, innovaattorina toimiminen, kansainvälisyys sekä uudet tehtävät, joilla ryhmä ottaa laajempaa vastuuta paikallisesta kehittämisestä. Tehtäväksi määriteltiin myös itse "Leader-metodi". Jotta tehtävät tulevat hyvin hoidetuksi, tulee Leader-ryhmän noudattaa Leader-periaatteita:
 - olla paikallinen ja alueen näköinen
 - olla läsnä oleva, jalkautuva, näkyvä, aktiivinen, avoin ja läpinäkyvä
 - tuntee laajat kokonaisuudet, olla verkostoitunut
 - olla kiinnostunut, innostunut, utelias, rohkea, tulevaisuuteen katsova, ennakkoluuloton, uudistuva ja jatkuvasti oppiva organisaationa
 - käytössä riittävän joustavat rahoitustyökalut ja riittävät resurssit: osaaminen, henkilöstö, raha
- Jotta saamme hyvin toimivat Leader-ryhmät, erityisesti lisätyötä ja pohdintaa vaativat seuraavat asiat:
 - EU-tasolta: raha ja mahdollistaminen; meppien yhteys paikallistasolle

- Kansalliselta tasolta: eri hallinnonalojen ja ministeriöiden ymmärrys ja myötämielisyys CLLD:n mahdollisuuksista; selkeät säännöt
 - Aluetasolta: Työnjako ja yhteiset pelisäännöt; yhteinen tahtotila ja näkemys
 - Leader-ryhmän hallitukselta: Oman roolin ymmärtäminen; kehittämishakuisuus
 - Leader-ryhmän työntekijöiltä: Osaamisen ylläpito ja kehittäminen; uudistumiskyky
 - Leader-ryhmien olemassa olevat kriteerit ovat pääasiassa toimivat, mutta mm. seuraavia asioita tulisi pohtia / tarkentaa: Alueilla tarvitaan rehellistä avointa analyysia: onko alue toimiva?; Strategia voi olla koko aluetta koskeva (ml. kaupunkien keskustat), mutta maaseuturahaston rahoitus maaseudulle; Kuntaraha jatkossakin tärkeä ja könttäperiaatteella.
- 18.1. **työpajamuistio**
 - 1.2. **työpajamuistio** (älykkäät kylät ja Leader)
 - Leader-ryhmien toiminnan resurssit
 - Resurssien vähäisyyteen liittyy paljon ongelmia: mm. raha ei riitä ohjelmakausien väliajalle, osaamista ja tietoa katoaa vaihdoksissa, pienten organisaatioiden haavoittuvuus
 - Lähtökohta 1: Tavoitteena on kattaa koko Suomi Leader-toiminnalla, jos rahoituskehys sen mahdollistaa. Lähtökohta 2: EU:n esityksen mukaan Suomen saama Maaseuturahaston rahoitusosuus vähenee 15 %.
 - Miten varaudumme siihen, jos Leader-toiminnan julkinen rahoitus CAP-suunnitelmassa pienenee nykyisestä?
 - Varautumista voi miettiä alue- ja paikallislähtöisesti: Uudet toimintatavat, yhteistyön lisääminen, ryhmien yhdistyminen; Mahdollisessa ryhmien yhdistymisessä on huomioitava paikallisuus Leader-periaatteena
 - Ratkaisuja voidaan tehdä myös kansallisesti: Jaetaan rahat tasaisemmin Leader-ryhmien kesken, jolloin strategioiden ja ryhmien laatu vaikuttaisi aiempaa vähemmän rahoituskehysten kokoon; mahdollistaisi minimimäärän kaikille? Toisaalta vahva viesti siitä, että on huomioitava laatu sekä alueiden erilaisuus ja sallittava erilaistuminen; Luovutaan tavoitteesta kattaa koko maa; ei valita kaikkia ryhmiä; Laaditaan ryhmien kriteerit niin, että se pakottaa ryhmiä yhdistymään; Hallinnon keventäminen
 - Monirahastaisen CLLD:n kautta rakennerahastoista lisää resursseja?
 - 15.3. **työpajamuistio**
 - Kunnat Leader-toiminnan kumppaneina ja rahoittajina
 - Kunnat ovat tärkeitä Leader-ryhmien kumppaneita ja rahoittajia. Säännöllinen yhteydenpito, henkilökohtaiset kontaktit ja kuntakierrokset ja vastaavat ovat tärkeitä arjen yhteistyössä. Leader on tärkeä kehittämisen rahoittaja ja elinvoiman ylläpitäjä erityisesti pienissä kunnissa ja erityisesti tulevaisuudessa. Leaderillä voi olla

- tulevaisuudessa uusia ja eri rooleja kunnan kumppanina, esim. 3. sektorin koordinoija.
- Leader-strategiassa kannattaa hyödyntää kuntien strategioita ja päinvastoin, samoin linkitys maakuntatason strategioihin tärkeä. Strategioissa voi olla jännitteitä yksittäisissä asioissa, erityisesti palvelujen keskittäminen vs. hajautettu rakenne.

- 17.5 *työpajamuistio*

TYÖPAJA 19. EROOSIONESTO JA KASVIPEITTEISYYDEN EDISTÄMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Koottiin osallistujien ajatukset nykyjärjestelmän hyvistä ja huonoista puolista sekä toiveet ja odotukset tavoitteiksi tulevalle rahoituskaudelle. Lisäksi luonnosteltiin pienryhmissä toimenpiteitä keskeisiksi koettujen tavoitteiden mukaisesti.

Työpajassa oli tarkoitus ottaa huomioon kaikki CAP:in välineet, mutta käytännössä keskustelu rajoittui pelloilla tehtäviin viljely- ja hoitotoimenpiteisiin ja jossain määrin keskusteltiin myös investoinneista, neuvontatarpeesta sekä hankkeista.

LINKKI:

Työpajamuistio

Nostoja käydystä keskustelusta

Toimenpiteet

- Toimenpiteiden tulee olla viljelijöille mielekkäitä ja helposti ymmärrettäviä ja toteutettavia.
- Viljelijät ovat entistä kiinnostuneempia ja tietoisia aiheesta. Hankkeet ovat edesauttaneet tätä.
- Rahoituskausien välisestä toimenpiteiden jatkuvuudesta tulee huolehtia.
- Rahoituksen riittävyys koko kaudelle tulee varmistaa.
- Toimenpiteiden tulee olla vaikuttavia. Ne tulee laatia luonnontieteellisin perustein. Myös liukaisen fosforin merkitys kasvipeitteisyyden lisääntyessä tulee ottaa huomioon.
- Monivaikutteisia toimenpiteitä tulee suosia. Silti toimenpiteiden tulee olla selvärajaisia.
- Tulee pyrkiä tilatasolla entistä kokonaisvaltaisempiin toimenpiteisiin ja huomioida erilaiset tarpeet ja tilanteet.
- Nykyiset toimenpiteet ovat olleet oikean suuntaisia. Talviaikana eri toimenpiteiden kautta kasvipeitteisenä ollut ala on lisääntynyt. Merkittävin eroosion kannalta on ollut peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys. Tukijärjestelmä on kannustanut myös kerääjäkasvien, luonnonhoitopeltonurmien, suojavyöhykkeen ja monimuotoisuuspeltojen laajamittaiseen käyttöön.
- Nykyiset toimenpiteet saivat toisaalta kiitosta monipuolisuudesta ja joustavuudesta, toisaalta kritiikkiä monimutkaisuudesta, yksityiskohtaisuudesta, tulkinnanvaraisuudesta ja byrokraattisuudesta.
- Kritiikkiä annettiin myös monimuotoisuushyötyjä tavoittelevan tuottamattoman nurmialan lisääntymisestä.

- Toimenpiteiden odotetaan olevan entistä kohdennetumpia, mikä tulee esille erityisesti suojavyöhykkeissä. Kohdentamisessa tulisi huomioida sekä Itämeren että sisävesien tarpeet, kaltevuus ja eroosioherkät maalajit.
- Kohdentamisen parantamiseksi ehdotettiin lohkojen ominaistietojen määrittämistä Vipu-palveluun mm. indeksien ja mallien avulla ja tämän tiedon käyttöä kohdentamisessa.
- Talviaikaisessa kasvipeitteisyydessä tulee tavoitella aiempaa enemmän yhteyttävää aitoa kasvipeitteisyyttä.
- Salaojitus ja säätösalojitus ovat tärkeitä pellon vesitalouden hallinnassa ja siten myös eroosion ehkäisemisessä.
- Koulutusta ja neuvontaa tulee olla saatavilla näissä aiheista.
- Viljelykiertoa tulee edistää.
- Hiilen sidonta tulee tehdä näkyväksi toimenpidevalikoimassa.
- Pellon kasvukunnon kokonaisvaltaista edistämistä voisi edistää esim. ”remonttinurmi”, jossa kasvukauden aikana tehdään monipuolisesti eri toimenpiteitä.
- ”Hyvinvointituki” maaperän pieneliöille.

Toimeenpano

- Haasteellisimpia toimeenpanna ja valvoa ovat yksityiskohtaisia ehtoja sisältävät toimenpiteet ja toimenpiteet, joissa on tukijärjestelmien ja/tai toimenpiteiden välisiä riippuvuussuhteita.
- Pinta-alaan perustuvien tukien sähköistä asiointia, hakemisen helppoutta, syysilmoitusmenettelyä ja vuosittaisen vaihtelun mahdollisuutta sekä kiinteitä korvaustasoja kiiteltiin.
- Virheiden etsimisen sijasta toivottiin onnistumisesta palkitsemista.
- Satelliittivalvonnan mahdollisuudet kasvipeitteisyyden todentamisessa tulee selvittää.

”Vaikuttaa siltä, että ongelmat ja keinotkin ovat aika lailla kaikille selvät, mutta miten se kirjoitetaan CAP-suunnitelmaan toimiviksi toimenpiteiksi, on se iso kysymys. Päivän nostoilla päästään varmasti eteenpäin päivän aiheissa.” – työpajan osallistuja 30.1.2019 loppukeskustelussa.

TYÖPAJA 20. MAAPERÄSTÄ JA VESITALOUDESTA HUOLEHTIMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Koottiin mielipiteet nykyisistä toimenpiteistä ja toiveet tulevasta.

Miten Suomen tavoitteet CAP27-
uudistuksessa saavutetaan
maaperän/vesitalouden hoidon kautta?

Esillä olleiden reunaehtojen ja ajatusten
perusteella pohdittiin, miten tavoitteita
edistetään työpajan aiheissa.

Mitä pitäisi edellyttää kaikilta toimijoilta,
mitä toimia tarvitaan erityistapauksissa,
kohdennetusti, alueellisesti, maaperän tai
lohkon sijainnin perusteella.

Rajattiin toimenpiteet pääsääntöisesti
pellolla tapahtuviin toimiin sekä
hankkeisiin, tiedotukseen, koulutukseen,
neuvontaan.

LINKKI:

Työpajamuistio

Nostoja käydystä keskustelusta

Maaperän kannalta myönteisiä asioita ovat olleet talviaikaista kasvi-
kasvipeitteisyyttä edistävät toimet, nurmet, kerääjäkasvit,
lannan sijoittaminen ja kierrättäminen sekä luomutuotanto ja
neuvonta. Peltojen vesitaloutta ovat hyödyttäneet
peruskuivatusavustukset, salaoituksen ja sääätösaloituksen
tukeminen, kosteikot, luonnonmukaiset uomat sekä suojakaistat
ja suojavyöhykkeet.

Tarvitaan aidon viljelykierron järjestelmiä, orgaanisen aineksen
kierrättämistä ja peruskuivatusalueiden laajempaa
kokonaisvaltaista suunnittelua ja toteutusta. Toimien
kohdentaminen on ollut puutteellista.

Maaperätoimia on toteutettava ympärivuotisesti
(maanmuokkauksen vähentäminen, suorakylvö, kerääjäkasvit,
orgaanisen aineksen lisääminen) rakenteen parantamiseksi ja
hiilipitoisuuden lisäämiseksi. Kosteikkoviljely ja peltometsäviljely
mukaan toimiin. Kuitulietteitä, rakennekalkkia ja kipsiä on
käytettävä vain siellä, missä niistä on hyötyä. Viljelyn
monipuolistamiseksi tarvitaan aitoa viljelykiertoa.

Pellon vesitalouden parantamisessa tarvitaan sekä riittävää
kuivatusta että altakastelumahdollisuuksia. Kuivatusverkostoja
on tarkasteltava kokonaisuuksina ja korjausvelka poistettava.
Toimenpiteet on kyettävä ulottamaan myös vuokrapelloille.

Luontoa ja ympäristöä säästämällä tuotetulle ruualla on saatava
kilpailuetua, ympäristöpalveluiden tuottajalle maksu
ympäristöhyödyistä. Eteläisessä Suomessa on kannustettava
laiduntavien eläinten pitoon. Luomutuotanto ja kotimaisen
valkuaisen käytön edistäminen. Tiedon avulla ohjaaminen on
tärkeää.

**ISOJA TOIMIA, EI TURHAA PIPERTÄMISTÄ. MUKAAN VAIN
HYÖDYLLISIKSI TUTKITTUJA TOIMIA.**

TYÖPAJA 21.

ILMASTONMUUTOKSEN HILLITSEMINE JA SOPEUTUMINEN SEKÄ ILMANLAADUN PARANTAMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

**Kokemuksia vanhasta kaudesta ja
ideoita uudelle kaudella, tavoitteista
toimenpiteisiin, teemoina:**

Maaperä ja viljelytekniset ratkaisut

Vesitalouden hallinta

Hiilen sidonta

Turvemaat

Energia

LINKKI:

Työpajamuistio

Nostoja käydystä keskustelusta

1. Kasvatetaan ja/tai ylläpidetään hiilivarastoja kaikilla tiloilla
2. Huolehditaan maan kasvukunnosta vesitalouden avulla
3. Kehitetään peltojen vedenpidätys- ja luovutuskykyä
4. Puretaan alueittaista erikoistumista (vilja/karja-Suomi)
5. Huolehditaan maan kasvukunnosta viljelykiertojen avulla
6. Edistetään peltojen yhteiskäyttöä ja tilusjärjestelyjä ja -vaihtoja
7. Lisätään yhteistyötä ja suunnitelmallisuutta osavalmu-
aluetasolla (ja edelleen ojitusaluetasolla)
8. Laitetaan vuokramaiden vesitalous kuntoon
9. Hyödynnetään orgaanisia massoja peltoviljelyssä ja
biokaasutuotannossa
10. Vähennetään turvepeltojen raivaustarvetta
11. Tehdään viljelytoimia turvepeltojen kasvihuonepäästöjen
vähentämiseksi
12. Kehitetään viljelyosaamista

TYÖPAJA 22.

RAVINTEIDEN KÄYTÖSTÄ HUOLEHTIMINEN MAATALOUSTUOTANNOSSA

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Koottiin mielipiteet nykyisistä toimenpiteistä ja toiveet tulevasta. Miten Suomen tavoitteet CAP27-uudituksessa saavutetaan ravinteisiin liittyvien toimien kautta?

Esillä olleiden reunaehtojen ja ajatusten perusteella pohdittiin, miten tavoitteita edistetään ravinneasioissa.

Mitä pitäisi edellyttää kaikilta toimijoilta, mitä toimia tarvitaan kohdennetusti, alueellisesti, maaperän tai lohkon sijainnin perusteella.

Rajattiin toimenpiteet pääsääntöisesti pellolla tapahtuviin toimiin sekä hankkeisiin, tiedotukseen, koulutukseen, neuvontaan.

Asiat jaettiin viljelysuunnittelua, tyyppiä, fosforia ja lantaa sekä orgaanisia lannoitevalmisteita koskeviin osioihin.

LINKKI:

[*Työpajamuistio*](#)

Nostoja käydystä keskustelusta

Nykyisten ehtojen avulla on saavutettu hyvä taso ravinteiden käytössä, ravinnetaseet lähemmäs tasapainoa ja fosforilannoitteiden käyttö alenemaan sekä P-luvut laskemaan. Lietelannan sijoittaminen, ravinteiden ja orgaanisten aineiden lisäys, viljelysuunnitelma, viljavuustutkimukset, lantainvestoinnit ja kierrätystoimet ovat tarpeellisia. Toisaalta tukijärjestelmä on monimutkainen ja kankea ja rahoituksen suunnittelu meni pieleen. Kohdentaminen on puutteellista ja kannustimet ovat riittämättömiä. Ravinnerajoja pidettiin sekä liian tiukkoina että liian löysinä.

Järjestelmä on yksinkertaistettava ja toimet kohdennettava alue/tila/lohkotasolle sekä hyödynnettävä uusia digitaalisia sovelluksia. Lisää synergiaa hiilensidonnan ja ravinnekierrätyksen kanssa. Ravinnerajoitukset on koottava yhteen. Kannustettava jaettuun lannoitukseen sekä ravinteiden ja sivuvirtojen hyödyntämiseen, orgaanisille lannoitevalmisteille vastaanottotuki. Lannan prosessointia tuettava. Tarvitaan maan kasvukuntotoimenpide, joustavammat kasvikohtaiset ravinnerajat, korkeammat satotasokorjaukset ja myös nurmelle, kasvuston mukainen lannoitus ja ravinnetasetoimenpide.

Lainsäädännössä tulisi olla ympäristön kannalta järkevät P- ja N-rajat. Rajoihin joustavuutta ja väljyyttä. Fosforilainsäädäntö ehdollisuuteen, samoin ravinnetyökalu, viljelysuunnittelu, lohkomuistiinpanot, nitraattiasetus ja viljavuustutkimukset. Tukitoimiksi kipsi, rakennekalkki ja kuitulietteet, pellon peruskunnostus, hiilinurmi, täsmäviljely ja modernin teknologian käyttö. Kierrätyslannoitteille levitystuki, samoin lannan sijoittamiselle, nopealle multaukselle ja vetoletkulevitykselle. Tuotteistamiseen yritys- ja investointitukia. Neuvontaa tarvitaan. **TÄRKEÄÄ: TUKIJÄRJESTELMÄN MONIPUOLISUUS, VALINNANVAPAAUS, PYSYVYYS JA ENNAKOITAVUUS SEKÄ ALUEELLINEN KOHDENTAMINEN.**

TYÖPAJA 23. KASVINSUOJELUSTA HUOLEHTIMINEN MAATALOUSTUOTANNOSSA

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Kasvinterveyden ongelmat kasvussa ja kasvinsuojelu- aineiden valikoima kapenee ja – miten CAPin toimet voisivat auttaa?

LINKKI:

[Työpajamuistio](#)

Nostoja käydystä keskustelusta

- Viljelykierto eniten esiin noussut teema
 - Työkaluiksi tarjottiin mm. erilaisia bonuksia/etuuksia niille lohkoille, joilla on aitoa viljelykiertoa – esim. kasveja kolmesta kasviryhmästä viiden vuoden jaksolla mieluiten myös nurmea
 - Tilojen välisten lohkovaihtojen helpottaminen ja tukeminen, neuvonnan lisääminen
 - Ongelmina pelisäännöt erityisesti monivuotisilla kasveilla ja puutarha- ja erikoiskasveilla
- Toimet maan kasvukunnon parantamiseen (rakenne, kuivatus, pellon muotoilu, salaojien huuhtelu, orgaanisen aineksen lisääminen jne)
 - keinoina mm. investointituet ja Neuvo 2020
- Uuden teknologian hankinnan ja käyttöönoton kannustimia tukijärjestelmään
- Koulutuksen ja neuvonnan lisääminen
 - kasvintuhoojien tunnistus ja tarkkailu (tässä myös tekniset apuvälineet)
 - tulevaisuuden osaajien kasvatus (oppilaitokset)
 - tiedon jakaminen (tyyliin KASKAS): viljelijä-tutkimus-neuvonta-viranomainen
- Vaihtoehtoisten torjuntamenetelmien tuen jatko puutarhakasveilla (mm. katteiden, harsojen, verkkojen ja biohajoavien katteiden tuki) ja vastaava tuki myös peltokasveille
- Saneerauskasvien käytön laajennus kaikille kasveille, kerääjäkasvitoimenpiteen jatko jalostetuin ohjein
- Mehiläisten/pölyttäjiä käytön tukeminen, biologinen torjunta mehiläisten avulla
- Lajikevalinta mukaan CAP-kokonaisuuteen

TYÖPAJA 24.

MAATALOUSLUONNON MONIMUOTOISUUDEN EDISTÄMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Työpajassa tarkasteltiin Jyväskylässä maatalouden uusimman ympäristötiedon vaihtopäivillä pidetyn monimuotoisuuspajan tunnistamia nykyjärjestelmän hyviä ja huonoja puolia ja syvennettiin tarkemmin maatalouspolitiikan mahdollisuuksiin vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen.

Työpajassa pohdittiin tavoitteenasettelua, toimenpidetarpeita ja ideoitiin toimenpiteitä sekä etsittiin ratkaisuja myös toimeenpanon pullonkauloihin.

Tarkastelussa koottiin osallistujien ajatuksia maatalousluonnon monimuotoisuudesta laajasti kattaen peltoluonnon monimuotoisuuden, perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten, lajiryhmien, kosteikkojen, metsäsaarekkeiden ja muun maatalousluonnon osalta.

LINKKI:

[Työpajamuistio](#)

Nostoja käydystä keskustelusta

Johtopäätökset ja suositukset

Työpajassa tuotiin esille, että nykyisissä tukijärjestelmissä on paljon hyviä toimenpiteitä ja käytäntöjä, joiden toivotaan jatkuvan myös tulevaisuudessa. Rahoitus ei saisi loppua kesken kauden. Järjestelmältä toivottiin kaikkiaan jatkuvuutta ja pitkäjänteisyyttä. Näitä ovat esimerkiksi

- Luontotyyppien ennallistamista edistävä ei-tuotannollinen investointituki perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten alkuraivaus ja aitaamiseen, jonka toivottiin jatkuvan. Kohteiden valinnassa, tukitasossa ja toimeenpanokysymyksissä on kuitenkin kehitettävää. Tavoitteeksi esitettiin 60 000 ha, mikä on perinnemaisemaintyöryhmän asettama tavoite vuonna 2000. Luontotyyppien uhanalaistumiskehitys tulisi kääntää parempaan suuntaan.
- Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitosopimus on myös toimiva toimenpide ja tärkein olemassa oleva väline perinnebiotooppien ja niiden uhanalaisen lajiston hoitamiseksi Suomessa. Toimenpiteessä sovelletaan nykyisin kiinteitä korvaustasoja, mikä koetaan hyväksi. Kehitettävää on kohteiden valinnassa, hoidon laadun varmistamisessa, alueiden rajaamisessa, neuvonnan järjestämisessä sopimuskauden aikana, tarve hoidon täydentämiseen ei-tuotannollisella investoinnilla ja pienten kohteiden jääminen järjestelmän ulkopuolella. Myös hoitajien löytäminen hoitoa vaativille kohteille vaatii jatkossa lisäpanostusta esimerkiksi alueellisten koordinaattoreiden tai hankkeen kautta. Hoitosopimuksella nähtiin merkitystä tilan muun liiketoiminnan edistämiseen kuten matkailun tai brändättyjen tuotteiden mm. ”niittyliha” edistäjänä.
- Monimuotoisuuspellot ja luonnonhoitopellot ovat merkittäviä maatalousluonnolle ja niitä tulisi jatkaa. Kehitettävää on mm. monimuotoisuuskaistojen käyttöönotto, kasvuston laatu ja lajikoostumus sekä sijoittelu sellaisille lohkoille, jossa on eniten potentiaalia monimuotoisuuden kannalta. Mesikasvien ja pölytystä vaativien viljelykasvien kasvatusta tulisi edistää ja kukkivia kasveja tulisi olla läpi kasvukauden tarjolla pölyttäjäille. Riistapeltojen toivottiin säilyvän tukijärjestelmän piirissä. Riistapelto ja kosteikot lisäävät viljelijöiden kiinnostusta monimuotoisuuteen. Luonnonhoitopelloista pitkäikäiset ovat monimuotoisuuden kannalta parhaat, kun nurmikasvillisuus on jo monipuolistunut luonnonkasveilla. Lohkot tulisi niittää vuosittain.
- Ei-tuotannollinen investointi kosteikkojen perustamiseen ja kosteikkojen hoidon ympäristösopimus tulee säilyttää. Kehitettävää on kohteiden valinta vesiensuojelun lisäksi

myös monimuotoisuusperustein ja hoidon laadun varmistaminen. Neuvonta tulisi kytkeä kiinteämmin mukaan. Tavoitteeksi esimerkiksi 100 perustettavaa kosteikkoa / vuosi eli 700 kauden aikana.

- Luomu, täsmäviljelytekniikat
- Talviaikainen kasvipeitteisyys
- monipuolinen viljelykierto
- Laiduntamista tulee suosia.

Erillistä kehittämistarvetta nähtiin seuraavissa aiheissa.

- Massamuuttoisten lintujen vahinkojen ehkäisyssä ja korvaamisessa nykymuotoiset järjestelmät eivät toimi ja ongelma kasvaa joka vuosi.
- Pölyttäjien edistäminen tulee näkyä tulevassa CAP-suunnitelmassa jossain osassa vihreää arkkitehtuuria.
- Luonnon monimuotoisuuteen liittyvät hankkeet eivät ole saaneet rahoitusta hankehauissa. Luonnon monimuotoisuus tulisi ottaa esille alueellisissa suunnitelmissa, hankehakujen teemoissa ja hankkeiden pisteytyksessä.
- Neuvonnassa tulisi olla oma osio luonnon monimuotoisuudesta. Neuvonta tulisi kytkeä kiinteästi osaksi hoitosopimusta 1-2 neuvontakäyntiä / kausi. Myös vertaistuen saamista tulisi edistää, samoin toimijoiden verkostoitumista.
- Maaperään kasvukuntoon tarvitaan toimenpiteitä. Ne edistäisivät samalla maaperän monimuotoisuutta ja vesiensuojelutoimissa tulisi huomioida myös vesiluonnon monimuotoisuus.
- Niittylihan tai vastaavien luonnonhoidosta saatavien tuotteiden brändäämiseen tarvittaisiin osaamista ja resursseja.
- Rahoituskausien taite aiheuttaa suuren haasteen hoitosopimusten laadinnassa ELY-keskuksissa ja vaikeuttaa hoitosopimuksia tekevien neuvonantajien saatavuutta tiloille. Kohteilla ei silloin ehditä käymään ennen sopimuksen tekoa, minkä tulisi olla vaatimuksena kaikkien sopimusten osalta.
- Valvojat ja sopimuskäsittelijöiden osaamista monimuotoisuudesta tulisi parantaa.
- Toimenpiteiden ehtoihin tulee kiinnittää huomiota. Ehdot varmistavat hoidon laatua, mutta järjestelmän monimutkaisuutta tulisi vähentää.
- Vipu-palvelua voisi hyödyntää kohdentamisessa siten, että lohkot arvoitettaisiin eri ominaisuustietojen perusteella ja näin määriteltäisiin lohkolle soveltuvat/ehdotettavat toimenpiteet.
- Toivottiin kaikkien tilojen tekevän jotain monimuotoisuustoimenpiteitä, mutta vaativimmat toimenpiteet tulee säilyä tuettuina.

TYÖPAJA 25.

GEENIVAROJEN SUOJELU JA KÄYTÖN EDISTÄMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

- Käytiin läpi nykyjärjestelmän onnistumisia ja epäonnistumisia.
- Ideoitiin tavoitteita, jotka linkittyvät kansalliseen geenivaraohjelmaan.
- Valittiin eniten ääniä saaneet tavoitteet ja ideoitiin niihin keinoja.

LINKKI:

[Työpajamuistio](#)

Nostoja käydystä keskustelusta

Virkamiessynteesi työpajan tuloksien perusteella:

Alkuperäisrotuisten eläinten kasvattaminen:

- 2-portainen tuki
- Maksettaisiin kevyemmin perustein tukea alkuperäisrotuisten eläinten kasvattamisesta rotupuhtaille eläimille I pilarin tuotantosidonnaisena tukena. Ei jälkeläisvaatimusta, tuki vuosittain eläinmäärän mukaan
- Kehittyneempi korvaus II pilarin kautta niille alkuperäisrotujen kasvattajille, jotka kuuluvat tuotosseurantaan /karjantarkkailuun ja tuottavat jälkeläisiä.

Alkuperäiskasvilajikkeiden kasvattamisen edistäminen:

- Luovuttaisiin nykyisestä alkuperäiskasvilajikkeiden ylläpitosopimuksesta ja siirryttäisiin maksamaan tukea alkuperäiskasvien viljelystä tiettyyn ha-rajaan asti. II pilarin tuki, edistäisi raaka-aineen saatavuutta.

Geenivaraohjelmien koordinaattoreille myönnettävät tuet

- Jatkettaisiin nykyistä systeemiä.
- Alkuperäiskasvien varmuuskokoelmien määrärahaa kasvatetaan, jotta säilyttäjiä saadaan enemmän sopimuksen piiriin.
- Kansalaistiedotuksen roolia korostettaisiin näissä toimissa eli tiedotuksen tehtävä olisi näissä kertoa mitä hyötyä maatalouden geenivaroista on yhteiskunnalle.
- Pohjolan tummamehiläinen pakastesperman säilytys osaksi eläingenenivaraohjelman koordinaattorin työpakettia.

Mahdollistettava toimenpiteitä, jotka edistävät alkuperäisrotuisten ja maatiaislajikkeiden tuotteistamista ja brändäämistä

Edistettävä käyttäjägeenipankin kehittämistä ja materiaalin saatavuutta

- Mahdollisesti osana geenivaraohjelmien koordinaattoreille myönnettävää rahoitusta tai sitten jonain hankkeena tms.

TYÖPAJA 26.

OSAAMISEN KEHITTÄMINEN SEKÄ INNOVAATIOIDEN JA DIGITALISAATION EDISTÄMINEN

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

CAP-suunnitelma-asetus art 5:
”Läpileikkaavana tavoitteena alan uudistaminen lisäämällä osaamista, innovointia ja digitalisaatiota ja huolehtimalla tiedon jaosta ja käyttöönnotosta maataloudessa ja maaseudulla.”

Työpajassa oli pajat koulutuksesta, neuvonnasta, innovaatiosta ja digitalisaatiosta.

Neuvonta

- Miksi neuvontaa halutaan?
- Mistä aiheista neuvontaa tarvitaan?
- Miten varmistetaan neuvonnan alueellinen kattavuus?
- Mitä taitoja neuvojalta edellytetään tulevalla kaudella?
- Miten tutkimusta jalkautetaan ja miten neuvojat saadaan lisäkoulututtamaan?
- Millaisia koulutustarpeita neuvojilla on tulevaisuudessa?
- Mitkä ovat neuvonnan päätavoitteet?
- Mikä tekee neuvonnasta vaikuttavaa?
- Miten neuvonnan vaikutuksia voidaan parhaiten mitata? (sopivat mittarit)
- Miten digitalisaatiota voisi hyödyntää neuvonnassa?
- Miten toivot digitalisaation muuttavan maataloutta / maaseutuyrityksiä / neuvontaa?

Nostoja käydystä keskustelusta

Neuvonta

- Neuvonnan tarpeita, mahdollisuuksia ja kehittämisideoita on tullut esille monessa muussakin työpajassa
- Arviointi valmistunut nykyisen kauden neuvonnasta + ELYjen vuosikertomukset + Karhisen raportti -> kehittämisideoita näistäkin
- Neuvo2020 on osoittanut tarpeellisuutensa, se on toiminut hyvin, yksittäistä kritiikkiä saatu
- Jatkuva neuvojen haku (ok, ei enää julkista kilpailutusta)
- Neuvontapalveluiden kattavuus + neuvonnan sisällön laajentaminen (CAP-asetuksen minimivaatimukset jo erittäin laajat)
- Neuvojen asiantuntemuksen varmistaminen, uuden tutkimustiedon jalkautus - neuvojat toimivat tutkimustiedon tulkkina, verkkokoulutukset ovat olleet hyviä – näitä lisää
- Palveluseteli korvaustapana toimiva + omavastuu
- Mittarit: saiko avun vai ei
- Palaute ja sen näkyvyys tripadvisor-tyylisesti
- Digitalisaation hyödyntäminen (alustat, etäapu)
- Aloittaville viljelijöille koulutus

Jatkotyöt:

- Palautejärjestelmää rakennetaan jo nykyiseen Hyrrään
- Neuvojen täydennyskoulutusta pitäisi saada kiinnostamaan enemmän, tarjontaa on jo nyt esim. tieto itää -verkkokoulutus, osallistuminen aika vähäistä.
- Neuvontapalveluiden luonnos CAP-suunnitelmaa varten on tehty

Osaamisen kehittäminen ja koulutus:

Mikä kuluvalle kaudella on toiminut hyvin?

Tarpeet?

Keinot?

Innovaatiot:

Työpajasta:

Kysymys I

- Millaisia innovaatioita erityisesti tarvitaan tulevalle kaudella maaseudulla, maataloudessa ja muissa maaseutuyrityksissä?
- Mikä rooli on teknologisilla / organisatorisilla / sosiaalisilla innovaatioilla?

Kysymys II

Millaista tukea innovoivat yritykset ja muut toimijat tarvitsevat?

Osaamisen kehittäminen ja koulutus:

Työpajasta:

Matala kynnys osallistua. Pienryhmätoiminta – vertaismentorointi. Alueellinen kattavuus on ollut hyvä. Monipuolinen kattaus koulutuksia saatu tarjolle.

Digiosaaminen, myös perusdigiosaaminen, talous, johtaminen, markkinointiosaaminen, toimintaympäristöosaaminen, kv-osaaminen (vientitoiminta)

Asiakaslähtöisiä keinoja, raja-aidat pois. Asiantuntijoita on koulutettava, mikä mahdollistaa tiedon laajemman leviämisen. Toisen asteen koulutusta muutettava yrittäjälähtöisemmäksi. Korkeakoulut mukaan. Jatkuvan oppimisen toimeenpano.

Verkon mahdollisuuksien hyödyntäminen entistä enemmän: verkkoalustat, sosiaalinen media, Youtube jne. Tieto on kohdennettava oikein: oikean tasoista ja sisältöistä tietoa oikeille kohderyhmille. Tehtävä tieteen popularisointia, poistettava keinotekoisia raja-aitoja ja edistettävä tiedon jalkauttajien verkostoitumista.

Vaikutuksien mittaaminen: Kehittämisen-, tutkimus- ja koulutushankkeet kulkevat käsikädessä, rinnakkain, toisiaan hyödyntäen ja tukien. Pois silloajattelusta. Itsearviointit työvälineeksi: lähtötilanteen arviointi, lopputilanteen arviointi: mikä on ollut muutos? Samalla oppiminen konkretisoituu. Tähän tulisi kehittää helppoja mobiilisovellutuksia. Esim. Keski-Suomessa Sykettä-hanke on kerännyt vaikuttavuuskokemuksia Viima-alustalle.

Jatkotyöt: Hankerahoitusmalli toimii. Yksinkertaistetut kustannusmenettelyt helpottavat maksatusta.

Digitaalisuutta hyödynnettävä entistä enemmän ja vahvistettava vaikutuksien mittaamista.

Innovaatiot:

Työpajasta:

1. MITÄ: Tärkeintä on toiminnallisten innovaatioekosysteemien rakentaminen, yli toimialarajojen, notkeasti, jo saatua tietoa hyödyntäen. Voi olla alueellinen, mutta voi rakentua myös veturiyrityksen ympärille tai valtakunnallisesti.

• Innovaatioita tulee ajatella aiempaa enemmän käyttäjä/kuluttaja/hyödynsaajalähtöisesti. Ottaa tarpeet ja potentiaalinen käyttäjä ensimmäisenä huomioon. Tuotelähtöisyydestä tarpeiden ennakointiin myös mm. sosiaalinen näkökulma huomioiden. Ennakointia tukevaa.

• Maaseutuyhteisöt ja asuminen; ihmisten kytkeytyminen, sosiaaliset- ja organisoinnin innovaatiot

2. MITEN: Keskeistä on yhteistyön avustaminen. Yhteistyökumppaneiden; yritysten ja rahoittajien; yritysten ja osaamisen kesken. Alueelliset kehittämissyhtiöt tai vastaavat ovat tärkeitä mm. yritysryhmähankkeissa, ja yrityskohtaisissa kehittämistuloksissa. Ovatko erilaiset resurssit riittäviä ja kansallisesti kattavia?

a) Mitä tukea toimijoille? Valtakunnallista / alueellista? Hankkeina? Kokeiluina? Klusterituki?

Vertaa nykyisiin käytössä oleviin. Mitä puuttuu?

Mikä on yhteistyöhankkeiden rooli ja EIP tulevalle kaudelle?

b) Millaista fasilitointia / asiantuntijatukea tarvitaan?

Toimijat? Tärkeimmät tehtävät? Riittävätkö nykyiset resurssit? Verkoston rooli?

Kysymys III

Miten varmistetaan tiedon, osaamisen ja innovaatioiden tehokas välittyminen ja omaksuminen

- a) tutkimuksen – käytännön välinen tiedon vaihto
- b) tulosten välittyminen ja omaksuminen
- c) kansainvälisyys innovaatioiden välittymisessä
- d) toimialojen rajojen ylittäminen

...ja vielä: innovaatiotoimien TULOSTEN MITTAUS? Hankkeiden määrä?

Digitalisaatio:

Digityöpaja

LINKKI:

[*Työpajamuistio*](#)

- Yhteistyön problematiikka; konkreettinen koordinointi, rahoitusvälineiden rajaavuus, kokoon juoksijat ovat tärkeitä, myös hallinnossa. Tulosten mittaaminen esim. yhteistyörakenteiden lisäyksenä?

- Säädösten luomien rajausten selkiytystä tai poistamista.

3. TEHOKKUUTTA TIEDON VÄLITTYMISEEN: Tutkimuksen ja käytännön välillä tarvitaan viestin välittäjää, joka osaa yksinkertaistaa ja kiteyttää keskeisen uuden tiedon tarvitsijalle. Soveltavat hankkeet ja osaavat neuvojat keskeisiä. Neuvojilla menee liikaa aikaa lomakkeiden ja säädösten tulkintaan. Tekoäly käyttöön rutiinien ratkomiseen.

Lisää mahdollisuuksia viljelijöille hakea ja osallistua tietoa soveltaviin hankkeisiin. Parempia hakusysteemejä mm. asiansaperusteisesti.

Jatkovalmistelu:

Nykyisenkaltaiset toimenpiteet ovat edelleen toimivia. Yhteistyöhankkeet, yritysryhmähankkeet ja EIP-hankkeet todettu tuloksellisiksi, otettu hyvin käyttöön, mutta painotusta, yksinkertaistusta ja tavoitteita syytä skarpata.

Yhteistyötoimista ja EIP –hankkeista vielä erilliset työpajat, huhti- toukokuussa, joissa haetaan tarkennusta painotuksiin.

Alueellisten suunnitelmien ensimmäiset versiot 14.4. Niiden perusteella myös painotuksia.

Alan TKI –tiekartta ja innovaatiopainotukset (valmistelussa)

Digitalisaatio: Digityöpaja

* Digitaaliset yhteydet tuovat tasa-arvoa kaupungin ja maaseudun välille.

* Yhteys on perusta (kuitu tai mobiili), mutta sen lisäksi tarvitaan palveluita, jotka yhteyksiä käyttäen luovat käyttäjille lisäarvoa.

* laajakaistahankkeita tarvitaan, mutta myös uusia palveluita – innovaatorahoitus?

* Datan hallinta – tarvitaanko sääntelyä?

* Kuvaus siitä, miten digitaalitekнологiaa käytetään maataloudessa ja maaseudulla osana ja tehostamassa CAP-suunnitelman toimeenpanoa.

Digitaalinen yhteys (kuitu tai mobiili) on sähköisen asioinnin perusta, mutta sen lisäksi tarvitaan palveluita, jotka yhteyksiä käyttäen luovat käyttäjille lisäarvoa. Laajakaistahankkeita tarvitaan, mutta myös uusia palveluita esimerkiksi innovaatorahoituksen avulla. Esitettiin kysymys, tarvitaanko datan hallintaan liittyvää sääntelyä. Strategiseen CAP-suunnitelmaan tulee kirjoittaa kuvaus siitä, miten digitaalitekнологiaa käytetään maataloudessa ja maaseudulla osana ja tehostamassa CAP-suunnitelman toimeenpanoa.

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

- Mitkä asiat toimivat nykyisin hyvin viljelijätukien/täydentävien ehtojen valvonnassa? Mitä näistä tulisi säilyttää?
- Mitkä asiat toimivat nykyisin huonosti viljelijätukien / täydentävien ehtojen valvonnassa? Mitä pitäisi muuttaa?
- Mitä ehdotuksia teillä on valvonnan kehittämiseksi?
- Millaisissa tilanteissa seuraamuksia ei tulisi käyttää lainkaan, vaan huomautus tai korjauskehoitus riittäisi?
- Millaisissa tilanteissa seuraamuksia tulisi kiristää esim. järjestelmän uskottavuuden takia?

LINKKI:

Työpajamuistio

Nostoja käydystä keskustelusta

- Tukijärjestelmiä ja niiden ehtoja pitäisi vähentää ja yksinkertaistaa.
- Pelto- ja eläinpuolen sanktiot pitäisi saada erilleen (täydentävät ehdot).
- Alueelliset erot aiheuttavat ongelmia sekä tuki- että substanssivalvonnoissa.
- Inhimillisen erehdyksen soveltaminen kattavammaksi.
- Olemassa olevien järjestelmien (meijerit, teurastamot, valvonta- ja muu data) hyödyntäminen esim. riskianalyysin perustana.
- Käyttöön selkeitä kyllä/ei ehtoja.
- Huomautus ja korjauskehoitus riittää pienissä virheissä (esim. liian kapea piennar tai toinen korvamerkki puuttuu).
- Seuraamusten tulisi olla merkittäviä, jos kyseessä on vakava eläinsuojelu- tai ympäristörikkomus tai järjestelmän epäoikeudenmukainen hyväksikäyttö.
- Täydentävien ehtojen varhaisvaroitussysteemi on koettu hyvänä.
- Täydentävien ehtojen seuraamusjärjestelmä on liian monimutkainen ja tuottaa usein kohtuuttomia seuraamuksia.
- Täydentävien ehtojen puutteista, jotka eivät vakavasti vaaranna ruokaturvallisuutta tai eläinten hyvinvointia, tulisi antaa varhaisvaroitusta ilman tukivähennystä.

TYÖPAJA 28. MAASEUDUN KEHITTÄMISEN TOIMENPITEIDEN VALVONNAN KEHITTÄMINEN

- *Hanke-, yritys- ja rakennetukien osalta valvonta-asioita valmistellaan osana toimenpiteiden valmistelua.*

TYÖPAJA 29. MAITO

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Meneillään olevan kauden kokemuksia ja palautetta tukijärjestelmästä:

Onnistumiset, ongelmat, mitä tukijärjestelmiä ja toimenpiteitä tulisi edelleen jatkaa uudella rahoituskaudella 2020 jälkeen?

Tuleva kausi 2021 -2027:

Sektorin tilanne vuonna 2027?
Luomutuotannon merkitys vuonna 2027?

Millainen viljelijätukien ja toisaalta rakennetukien merkitys on jatkossa?

Mikä on erityisen tärkeää uuden kauden tukien suunnittelussa?

Mitä tukikokonaisuudessa pitäisi yksinkertaistaa nykyisestä?

Miten tukikokonaisuudella voitaisiin parhaiten edistää sektorin asemaa elintarvikeketjussa ja kuluttajien arvostuksissa?

LINKKI:

[Työpajamuistio](#)

Nostoja käydystä keskustelusta

- C-alueen litratuki on erittäin toimiva tukijärjestelmä. Tukea on maksettu kuukausittain ja sitä on voitu käyttää myös kriisitoimenpiteiden toteuttamiseen.
- Lypsylehmäpalkkion osalta kokemukset ovat kielteisempiä: maksatuksien aikataulu, peltupuolen täydentävien ehtojen seuraamusten ulottaminen lypsylehmäpalkkioon, ei ole mahdollistanut kriisituen tyypisiä toimia.
- Eläinten hyvinvointituki on toimenpiteenä hyvä, mutta suhteessa kustannuksiin alimitoitettu.
- Pinta-aratukien kotieläinorotukset tulisi säilyttää edelleen. Korotukset kohdentuvat aktiivisille tuottajille.
- Pinta-aratukien tulisi vielä aiempaakin tarkemmin kohdentua aktiivituotannon tukemiseen.
- Sadonkorjuuvelvoitteen palauttamista olisi harkittava.
- Rakennetuissa rahoitus on turvattava, ja tuottajat pitivät parempana aiempaa mallia, jossa tuen maksu perustui ohjekustannuksiin.
- Ilman investointeja ja niiden tukemista ei sektori selviydy pitkällä aikavälillä. Samalla viljelijätukia tarvitaan peruskannattavuuden ylläpitoon. Aiempaa enemmän olisi kiinnitettävä huomiota investoivien tilojen riittävien vakuuksien määrän varmistamiseen.
- Luopumistuen loppuminen on ollut huono muutos. Rakennetukien edistämiseksi mentorointityyppisen tukimallin valmistelua olisi vietävä eteenpäin.
- Maitotuotteiden kysyntä on viime vuosina ollut hieman alenevalla trendillä, mutta alenema näyttää hidastuvan. Kotimaiselle maidolle on kysyntää nykyisellä kokonaistuotannon tasolla.
- Luomun osuus on jonkin verran kasvamassa. Ruotsissa maidosta tuotetaan jo nyt 14 % luomuna.

TYÖPAJA 30. NAUTA

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Tilaisuuden tavoitteena on CAP- valmistelussa:

1. Laajentaa asiantuntemusta ja verkostoitumista
2. Kerätä tietoa nykyisen maatalouspolitiikan onnistumisista ja muutostarpeista
3. Kartoittaa nautasektorin erityiskysymyksiä ja kehittämistarpeita
4. Koota näkemyksiä tuottajien ja kuluttajien odotuksiin sekä ympäristö- ja ilmastohaasteisiin vastaamiseen

Kutsutut: Naudan-alan asiantuntijat tai edustajat tuottajajärjestöistä (MTK, SLC, Pihvikarjaliitto) sekä näiden verkostoista, teurastamoalalta, Elintarviketeollisuusliitosta (ETL), tutkimuslaitoksesta sekä maataloushallinnosta.

Esimerkkikysymyksiä ennakkoon pohdittavaksi:

- Naudanliha-alan näkymät vuonna 2027 (mm. tilamäärä, tuotantorakenne ja kokonaistuotanto)?
- Viljelijätukien ja toisaalta rakennetukien merkitys nautakarjataloudelle seuraavalla kaudella?
- Miten tukikokonaisuudella voitaisiin parhaiten edistää nautasektorin asemaa?
- Mikä on ensisijaista eri tukijärjestelmien välisessä yhteensovittamisessa? Nykytilanteen säilyttäminen vai jokin muu lähtökohta?
- Mikä on erityisen tärkeää uuden kauden tukien suunnittelussa? Kolme tärkeintä asiaa?
- Miten saadaan nuoria viljelijöitä naudanlihan tuottajiksi?
- Onko tuottajien välinen yhteistyö riittävää esim. maataloustuotteiden

Nostoja käydystä keskustelusta

Nykyjärjestelmät ja CAP –uudistus:

- tukikatto olisi ”karmaiseva” nautatiloille, riittävät tukitasot naudoille
- nykyjärjestelmä tasapuolinen koko maan tasolla, investointituet turvattava
- tukioikeuksista luovuttava
- kansallinen eläintautivakuutus; tukimuoto vai rahasto? Salmonella vapaus tärkeä Suomelle, yhteinen malli tärkeä
- jäsenmaalle pakollinen, mutta viljelijälle vapaaehtoinen ekojärjestelmä kiinnostava
- nautasektorille tärkeä imagotekijä on nurmituotanto ja laiduntaminen, peltolaitumet, joten niiden tukemiseen tulisi panostaa
- lypsylehmien määrän vähenemisen ja emolehmien määrän kasvun vuoksi tulisi tukimäärät kohdentaa uudelleen ja joustavuutta varojen jaossa lisätä.
- Ei aktiivisessa rehuntuotannossa olevan peltomaan viljelyvalinnat vaikeuttavat aktiivi- ja luomuviljelijöiden pellon saantia, tuet tulee kohdentaa markkinakelpoisia tuotteita tuottaville aktiivituloille
- EHK:n laidunnustoimenpiteelle toivottiin jatkoa
- monimuotoisuustukea pellon ulkopuolisille kohteille
- maisemanhoitoon oma ”rahasto”, ruoantuotanto ja ympäristöarvot eriytettävä
- satotasojen kehittymisen uhkana, esteenä ympäristöön liittyvät säädökset
- yhteistyömuotoja voidaan tukea, koneyhteistyössä Suomessa, kuitenkin ajallisuuskustannus (kasvukauden hektisyys, kasvustojen nopea kehittyminen)
- viljelijöiden tutor ja innovointi –toimintaan edelleen rahoitusta

Naudanlihan maine, ”brändäys”, luomu, jalostus, tutkimus

- julkinen mielipide ja maineen hallinta iso haaste, nuoret eivät ehkä innostu ”auringonlaskunalasta”

markkinoinnissa, lohkojen vaihdoissa, lannan levityksessä yms.?

- Onko tutkimus- ja neuvontatietoa riittävästi saatavilla?
- Millainen on luomutuotannon merkitys nautakarjataloudessa vuonna 2027?
- Pitäisikö naudanlihan tuotannolle saada EU:n suorien tukien ekojärjestelmätoimenpide (esim. maan rakenteeseen tai hiilen sidontaan liittyen)?
- Eläinten hyvinvointi, lainsäädännön muutokset, EHK:n kehittämistarpeet?
- Uusien eläinlajien merkitys alalla, esim. vesipuhveli?
- Mitä haasteita nautojen rekisteröinti- ja merkintävaatimukset aiheuttavat tällä hetkellä?
- Pitäisikö tuotantoketjussa olla enemmän läpinäkyvyyttä?
- Millaisia riskienhallintakeinoja ja välineitä tarvittaisiin naudanlihan tuotannolle?
- Kuinka kuluttajanäkökulma otetaan huomioon naudanlihan tuotannossa ja kehittämisessä? Mikä on laadukkaan kotimaisen naudanlihan saatavuuden tilanne?

LINKKI:

Työpajamuistio

- nauta muokkaa nurmiproteiinia ihmisen ravinnoksi (kansakunnan riskienhallinnassa, huoltovarmuuden näkökulmasta naudanliha ylivertainen)
- alkuperämerkintä tärkeää
- luomuväsiä ei löydy kasvattajia, niiden markkinat eivät vedä tällä hetkellä (ETL: siipikarjapuolellakaan kysyntä ei ole kovin suurta)
- pihvilihan oheen luomun brändäys on haastavaa
- mutta mielikuvien hallinta on kallista, olisiko yhteinen asiamies ratkaisu?
- tutkimustiedon esiin nostaminen ja lihan imagon ja maineen parantaminen kuluttajien suuntaan on tärkeää (vrt. kotimaisen kasvihuonetuotannon onnistunut brändäys)
- todettiin, että Lukella nauta-alaa tukevia hankkeita/selvityksiä meneillään, mm. ilmastoystävällisen naudan jalostaminen, nautojen genominen valinta, nurmen hiilensidonta

Naudanlihan saatavuus

- ravintolasektorin helppo saada tuontilihaa
- teurastamo sen sijaan ei toimi, jos lihansaannissa epävarmuutta
- tällä hetkellä ei näyttäisi olevan naudanlihansaannissa hälytysmerkkejä, mutta lehmien määrän jatkuva väheneminen aiheuttanee lihapulaa tulevina vuosina.

Eläinten merkintä ja rekisteröinti

- tuottajien antama valtuutus teurastamoille poistoilmoitusten tekemiseen on tärkeä, siihen ovat merkittävimmät teurastamot valmiit sitoutumaan.
- E-merkki tulisi olla pakollinen, se tulee juridisesti mahdolliseksi heinäkuussa 2019.
- E-merkkiin ovat teurastamot myös valmiit sitoutumaan, myös lypsylehmätilan kaikki vasikat tulisi e-merkitä
- CAP –uudistus antaa jäsenmaalle nykyistä enemmän mahdollisuuksia valvonnan uudistamiseen ja yksinkertaistamiseen, joten siihen tullaan paneutumaan, mutta merkinnän ja rekisteröinnin osalta nykyiset säädökset tulevat jatkumaan.
- sanktioinnit usein kohtuuttomia, joten pieniin, inhimillisiin virheisiin ehdottomasti saatava liikkumavaraa
- todettiin, että rekisterivirheen ilmoittamisiin on pian tulossa automatiikkaa, mikä vähentänee rekisterivirheitä ja sitä kautta kohtuuttomia sanktioita

Tarkastuseläinlääkärin toiminta

- tarkastuseläinlääkärin työn kohtuullistamiselle on tarve
- tarkastuseläinlääkärillä ei pääsyä nautarekisteriin
- robotiikka –hanke meneillään, esim. muistiinpanojen korvaaminen sanelulla toisi merkittävää helpotusta

Naudanlihan markkinointi, kannattavuus

- Aasian markkinat vetävät, joten vienti on hyvä vaihtoehto
- vasikkakuolleisuus on edelleen ongelma erityisesti lypsylehmätiloilla, joten koulutusta tulisi lisätä.
- Naseva –järjestelmästä tarvitaan tiedottamista, sen piiriin kuuluu vain noin 53 % nautatiloista (se rinnastetaan usein valvontaan)

Nuoret viljelijät

- maatalouden peruskoulutukseen, yritysjohtamiseen ja talousosaamiseen panostettava nykyistä enemmän
- kausityövoiman työllistämistä helpotettava
- peruskannattavuus ja naudanlihantuotannon imago tärkeää erityisesti nuorille aloittaville viljelijöille ei liikaa suuruuden korostamista, vaan pienestäkin pitää voida aloittaa!

TYÖPAJA 31. LAMMAS

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Tilaisuuden tavoitteena on CAP- valmistelussa:

1. Laajentaa asiantuntemusta ja verkostoitumista
2. Kerätä tietoa nykyisen maatalouspolitiikan onnistumisista ja muutostarpeista
3. Kartoittaa lammassektorin erityiskysymyksiä ja kehittämistarpeita

Nostoja käydystä keskustelusta

Kommentteja/nostoja keskustelusta

Tukijärjestelmistä ja tuotannon kannattavuudesta:

- **Teuraskaritsoiden palkkiota pidetään onnistuneena** tukitoimenpiteenä tuotannon kehittymisen kannalta ja sen tulisi jatkua uuden sitoumuskauden aikana.

4. Koota näkemyksiä tuottajien ja kuluttajien odotuksiin sekä ympäristö- ja ilmastohaasteisiin vastaamiseen

Kutsutut: Lammastalouden yrittäjät, asiantuntijat ja edustajat tuottajajärjestöistä (MTK, SLC) sekä näiden verkostoista, teurastamoalalta, Elintarviketeollisuusliitosta (ETL) ja maataloushallinnosta.

Ennakkokysymyksiä:

- Lampaanliha-alan näkymät vuonna 2027 (mm. tilamäärä, tuotantorakenne ja kokonaistuotanto)?
- Viljelijätukien ja toisaalta rakennetukien merkitys lammastaloudelle seuraavalla kaudella?
- Miten tukikokonaisuudella voitaisiin parhaiten edistää lammastalouden asemaa?
- Mikä on ensisijaista eri tukijärjestelmien välisessä yhteensovittamisessa? Nykytilanteen säilyttäminen vai jokin muu lähtökohta?
- Mikä on erityisen tärkeää uuden kauden tukien suunnittelussa? Kolme tärkeintä asiaa?
- Miten saadaan uusia viljelijöitä lampaanlihan tuottajiksi?
- Onko tutkimus- ja neuvontatietoa riittävästi saatavilla?
- Luomutuotannon merkitys lammastaloudessa vuonna 2027?
- Pitäisikö lammasalalle saada EU:n suorien tukien ekojärjestelmätoimenpide (esim. maan rakenteeseen, hiilen sidontaan liittyen)?
- Eläinten hyvinvointi, lainsäädännön muutokset, eläinten hyvinvointikorvauksen kehittämistarpeet?
- Mitä haasteita lampaiden rekisteröinti- ja merkintävaatimukset aiheuttavat tällä hetkellä?
- Millaisia riskienhallintakeinoja ja välineitä tarvittaisiin lammastaloudelle?

- Lammastilat ovat valmiita investoimaan tuotantoon, jos tukitaso säilyy tulevaisuudessa vähintään nykyisellä tasolla.
- **Eläinten hyvinvointikorvauksen (EHK) nykyiset tukitasot ovat liian alhaiset**, nykyistä useampi lammastila voisi sitoutua EHK:een, jos nykyiset tukitasot olisivat korkeampia, korvaus ei tällä hetkellä kata toimenpiteisiin kohdistuvia kustannuksia tai vaadittuja investointeja.
- EHK:n osalta myös **laidunnustoimenpiteet pitäisi uudessa maaseutuohjelmassa ulottaa luomutiloille**, koska luomuehdoissa on myös pinta-alavaatimuksia eivätkä ne sulje pois luomutiloja pito-olosuhteiden parantamistoimenpiteissä.
- **Tukiennakon saaminen AB- tukialueelle** koetaan tärkeänä tuottajien tasavertaisen kohtelun vuoksi. C- tukialueella maksettava kansalliseen pohjoiseen tukeen sisältyy ennakkomaksu, joka maksetaan tukivuoden keväällä. AB-alueen tuottajat saavat tuotantosidonnaisen EU –palkkion yhdessä erässä vasta vuoden kuluttua kesäkuussa.
- Eläimen ikään perustuva voimassa oleva tukiehto parempi kuin hampaista tai lapaluista iän määrittäminen. Nykyinen **ruokintapäiväkohtainen tuki** on suhteellisen hyvä, mutta järjestelmässä on pieniä puutteita, joiden korjaaminen on toivottavaa. **Lammasyrittäjillä on valmius keskustella myös aiemmin käytössä olleesta tilallapitoaikaan perustuvasta järjestelmästä.**
- **Siitoseläinten hankintaan kaivataan lisätukea** (tukea on aiemmin maksettu). Elävien eläinten tuonti riskialtista tautitilanteen vuoksi, myös lisäysaineiston tuominen ulkomailta hankalaa. Eläinainekseen tehdyt investoinnit parantavat tuotteiden laatua ja nuorten, aloittavien tilojen mahdollisuuksia tulla alalle. (Laatu ja nuoret ovat uuden kauden valmistelun painopistealueita)
- **Teuraskaritsapalkkion jatkuminen on lammastaloudelle elintärkeää.** Laadukkaasta lihantuotannosta syntyy myös kustannuksia. Teuraskaritsapalkkion avulla ei kuitenkaan pidä kompensoida alhaista tuottajahintaa.
- **Karitsanlihan hinta vaikuttaa suoraan lammastilojen kannattavuuteen.**
- Kaupan ja tukkuliikkeiden valtaa elintarvikeketjussa tulisi alentaa.
- Useiden käytössä olevien rekistereiden välisiin rajapintoihin halutaan selkeyttä.
- **Neuvo-** rahoituksen jatkumista toivotaan ja samalla haluttaisiin rahoitukseen laajennusta. **Ehdotus:** Laajennuksen kautta tuottaja voisi valtuuttaa omasta Neuvo- rahastaan osan yhteiseen kehitystoimintaan , esim. yhteisen terveydenhuoltojärjestelmän kehittämiseen.
- **Ekojärjestelmästä** puhuttaessa nostettiin esille sekä laiduntamistoimenpiteen ja mahdollisen **villan ympärille**

- Kuinka kuluttajanäkökulma otetaan huomioon lampaanlihantuotannossa ja kehittämisessä?
- Laadukkaan kotimaisen lampaanlihan saatavuus?
- Tuotantoketjun läpinäkyvyys, tuottajaorganisaatio ja tuottajien yhteistyö? Niiden toimivuus ja merkitys lammastalouden kannattavuudelle?

LINKKI:

[Työpajamuistio](#)

luotavan ekojärjestelmätoimenpiteen. Näitä on ehdottomasti pidettävä esillä, sillä laiduntaminen vähenee kaikilla muilla eläinlajeilla ja superekologista villaa tuottaa ainoastaan lammas. Villasta suurin osa menee nykyisin hävikkiin.

- Kysymys **tukijärjestelmien yksinkertaistamisesta**, esim. voitaisiinko vähentää tuotantosidonnaisen tuen toimenpiteitä AB-alueella, esim. Ahvenanmaan uuhipalkkio ja manner AB-alueen toimenpiteet yhdistää, koska markkina-alue on sama?
- Lopullisia päätöslinjauksia tehdessä **toivottaisiin vielä tarkistuskierrosta** MTK:n ja SLC:n johdon lisäksi lammaverkostolta.
- Eviran hyväksymien laitosten byrokratian vähentäminen on toivottavaa.

Eläinten merkinnästä ja rekisteröinnistä:

- Eläinten **yksilöllinen** merkintä on haastava tiloilla, joissa eläimiä on kappalemääräisesti paljon → merkkejä häviää laiduntamisen yhteydessä. **Toiveena on, että alle 1-vuotiaiden eläinten kohdalla pudonneista merkeistä ei rangaistaisi.**
- Yksilöllistä rekisteröintiä itsessään ei vastusteta, mutta tarkastustilanteessa yksilöllisen merkinnän osittaisesta puuttumisesta rankaistetaan kohtuuttomasti.
- **Alkuperäisrotutuen (APR) osalta toivotaan yksinkertaistusta käytäntöihin**, joissa poistetun eläimen tilalle tulee uusi eläin. Toivotaan, että tarkastelujakso olisi sopimuskausi ja riittäisi, että sopimuskauden aikana eläinmäärä täsmää ilmoitettuun.
- **Suomenvuohi ja suomenlammas sekoittuvat rekisterissä**, koska kummallakin rodulla on käytössä sama tunnistekoodi.
- Lampaalle ja karitsalle toivottaisiin EU- kertoimien tarkistamista ja korottamista (lampaalle kertoimeksi 0,25 ja karitsalle 0,1).
- Yhdessä ProAgrian kanssa toivotaan lisärahoitusta erilaisten rekisterien rajapintojen selvittämistyöhön.

Todettiin, että

- Seuraavalle kaudelle tukijärjestelmän, tukiehtojen ja valvonnan yksinkertaistaminen on tavoite.
- Korvamerkki- ja rekisteriä koskevista epäkohdista on mahdollista ilmoittaa ruokaviraston nettisivujen palautepalvelun kautta. Kieliongelma on saatu jo aiemmin palautetta ja se korjataan.
- Tukien siirtoa eri sektoreiden välillä voidaan tehdä tuotantosidonnaisessa EU –palkkiossa tietyin ehdoin. Siirto ei kuitenkaan ole mahdollista, jos eläinmäärä on ylittänyt historialliseen tuotantoon perustuvan viitemäärän.

- Tulevassa CAP -suunnitelmassa tarkastellaan nykyistä tuotantoa, sen vaikeuksia, tarpeita ja tulevaisuuden tavoitteita.
- Aiemman kauden valmisteluprosessin aikana tapahtui tietokatkoksia, joita tulee välttää tulevan kauden valmistelussa. **Aiempaa tiiviimpi yhteistyö on tärkeää.**

Tiimerissä sidosryhmien kirjalliset vastaukset ennakkokysymyksiin sekä kooste VILLA -ongelmasta:

- **Villaongelmasta** (voisiko villan hyödyntämisen kytkeä viljelijätukeen?)
- **MTK:n Lammasverkosto, jonka mukaan 3 erityisen tärkeää ovat:**
 1. Tuen säilyttäminen ennallaan ja tuotantosidonnaisten tukien säilyminen elementtinä mukana sekä EHK-tason nostaminen kustannuksia vastaavalle tasolle ja AB-alueen lammaspalkkioiden ennakkomaksu
 2. Byrokratian keventäminen ympäristösopimuksissa ja luomussa
 3. Lampaan ja karitsan EY-kertoimien nostaminen (lammas 0,25 ja karitsa 0,1)
- **Lallin Lammas Oy (teurastamo), mm. seuraavaa:**
- Lammastalous tuottaa vähän kiloja, oltava tarkkana, etteivät tukien kustannukset kasva tukea suuremmiksi, esim. **APR –tuki**
- lammas äärimmäisen hyvä lisäämään biodiversiteettiä, mutta **laidunnus ja pedot hankala yhdistelmä, korvauskäytännöt oltava selkeitä ja nopeita.**
- rekisteröinti ongelmien muuttuminen eläinsuojeluongelmaksi tulisi estää

Riskinhallinnasta:

- **Tuotannosta irrotetut tuet taloudellisia riskinhallintakeinoja**, miksei tilityshinta ei toimi? Syynä kaupan keskittyminen, lampaanlihan marginaaliluonne, tuontiliha ja sen alhainen hinta.
- **Tuottajien hyvinvoinnista huolehtiminen** tärkeä riskinhallintakeino, kehotusten sijaan konkreettisia toimia; joissakin tapauksissa eläimistä luopumisen kustannus nousee liian korkeaksi (**lopetus- ja hävitysmaksut**, sinnitellään liian pitkään eläinten kanssa).
- Yksin eläimiä pitävät sekä iäkkäät ovat riskiryhmä

Tuotannon rytmistä ja markkinoista

- **Suoramarkkinointitiloilla kuluttajanäkökulma näkyy paremmin.** Silloin tuotetaan, kun saadaan myytyä, vaikka myyntihinnassa ei olisi vaihtelua. Jos tuottaja ei ole valmis muuttamaan tuotantoa kuluttajälähtöiseksi, tila alkaa

myydä ylijäämää teurastamolle ja moittii teurastamoaa amatöörimäisestä markkinoinnista.

- Tuottaja tuottaa laadukasta karitsaa teurastamon haluamaan ajankohtaan, jos se kannattaa. Teurastamo maksaa laadukkaasta lihasta, jos ostaja arvostaa ja on valmis maksamaan.
- muslimeille lihan laatuksiteerit hieman poikkeavat
- Teurastamoiden hinnoitteluhelposti ”porkkanan” sijasta ”keppiä”, hinnoittelulla osoitetaan minkälaista karitsaa ei haluta.
- **Tuotannon huippujen tasaaminen on vaikeaa**, koska kevätkarisointi luontaista, josta seuraa teurasruuhka marras –helmikuulle (kysyntä alhaisimmillaan). **Talvikasvatuksen suuremmat kustannukset** vaikeuttavat tuotantorytmin muutosta.
- Kuluttaja ostaa grilliin mieluummin muuta kuin lammasta
- Kaupalle ei riitä, että myynti on kannattavaa, sen pitää olla riittävän kannattavaa. Hintaongelma on usein volyymioongelma
- Kuluttajan pitäisi jättää ostamatta ulkomainen liha, mikä lampaanlihan kohdalla epätodennäköistä, koska **uusiseelantilaista lammasta ei koeta yhtä ongelmalliseksi** kuin ulkomaista siipikarjan- ja sianlihaa.
- **Kesko ostanut** merkittävän lampaan lihaa ostavan toimijan, mikä voi olla huolestuttavaa.
- **Suoramarkkinointia hehkutetaan ja moititaan alhaista teurastilityshintaa, mutta** viime vuosien aikana Lallin Lammas Oy:n ”myyntitiloista” yksikään ei ole siirtynyt suoramarkkinointiin tai sitä lisännyt, vaan monet ovat lisänneet myyntiä teurastamoille huomattavasti, myös tilat, joilla ympärivuotista tuotantoa.

TYÖPAJA 32. VUOHI

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Tavoite: Kartoittaa voimassa olevan maatalouspolitiikan toimivuutta, onnistumisia ja kehittämistarpeita sekä ideoita tulevaisuuden tarpeita ja toimenpiteitä.

ENNAKKOKYSYMYKSET:

Nostoja käydystä keskustelusta

Vuohitaloudessa eletään Suomessa muutoksen aikaa. Alalle halutaan lisää tuottajia, koska vuohenjuustolle olisi menekkiä enemmänkin kuin mikä on tuotannon taso tällä hetkellä. Uudet vuohitalouteen liittyvät investoinnit kohdistuvat Etelä-Suomeen ja Etelä-Pohjanmaalle. Vuohialan tueksi on käynnistetty Vuohitaloudesta Elinkeinoksi - hanke. **Vuohialan kansallisen**

1. Meneillään olevan 2015-2020 kauden kokemuksia ja palautetta tukijärjestelmistä (onnistumiset, ongelmat, mitä tukijärjestelmiä ja toimenpiteitä tulisi edelleen jatkaa uudella rahoituskautella 2020 Onko urospuolisten teuraskilien kasvatusta lihantuotantoon lisääntynyt/lisääntymässä?
2. Kansallinen kuttutuki (C-tukialue) ja AB –alueen EU:n kuttupalkkio: yksikkötukien tasapuolisuus ja mahdolliset kehittämistarpeet
3. Kokemuksia alkuperäisrotutuen toimivuudesta? Vuohien rotupuhtautta vaadittiin osoittamaan todistuksella 2015 kauden alusta lähtien, kokemuksia toimeenpanon onnistumisesta tässä asiassa?
4. Mikä on erityisen tärkeää uuden kauden suunnittelussa?
5. Ehdotuksia kokonaisuuden rakentamiseksi ja sektorin kehittämiseksi?
6. Mitä voidaan yksinkertaistaa nykyisestä? Kuinka valvontaa yksinkertaistettaisiin? Pitäisikö tukiehtoja muuttaa jotenkin?
7. Eri tukijärjestelmien yhteensovittaminen (esim. tukien tasaaminen tukialueiden välillä, vähemmän eri yksikkötasoja koko maan tasolla)?

LINKKI:

Työpajamuistio

strategia –työ aloitettu lokakuussa 2018. Juustoportti Oy on mukana hankkeessa.

Yhteenvedossa mainittuja kehittämiskohteita:

- Tuottajien yhdenvertainen kohtelu tukipoliittisesti (alueet, tuotantomuodot)
- Vuohenlihan edistämishanke; Kilinlihan tunnettavuus ja markkinointi vaativat lisäpanostuksia.
- Vähäisten suomenvuohien pelastaminen Investointi- ja EHK-rahoituksen lisääminen vuohialalle.
- Kirjanpitovelvollisuuksien yksinkertaistaminen ja sanktioiden kohtuullistaminen
- Luomutuotannon lomakkeista nettiversiot
- Eri viranomaisten ja viranomaisohjelmien parempi keskenäinen kommunikointi
- Eri tukimuotojen yhteensovittaminen (samat ey- määrät ja määritelmät)
- EU:n tulisi tukea vuohitaloutta myös markkinatoimenpitein.
- **Pukkikilit** monimuotoisuusalueiden **ympäristönhoitajiksi**
- Hiilensidonnin hyöty rehuntuotannon kautta nostettava esille.
- Kotieläintilojen julkisen kuvan kirkastaminen, mm. kasvinvuorottelu on jo yleistä tiloilla.
- Ympäristökorvaus tulisi selkeästi kohdistaa ympäristötoimenpiteisiin, nyt tuet ovat vain kädenojennus viljelijöille
- Uusia vuohitiloja olisi aloittamassa, jos tukitaso nousisi.
- **Tukiennakon saaminen AB- tukialueelle** koetaan tärkeänä tuottajien tasavertaisen kohtelun vuoksi. C-tukialueella maksettava kansalliseen pohjoiseen tukeen sisältyy ennakkomaksu, joka maksetaan tukivuoden keväällä. AB-alueen tuottajat saavat tuotantosidonnaisen EU –palkkion yhdessä erässä vasta vuoden kuluttua kesäkuussa. Maksuaikataulun yhdenmukaistamista kannatetaan myös vuohisektorin puolella.
- **Kutun ja kilin eläinyksikkökertoimien tarkistus on tarpeen.**
- Vuohien korvamerkkien saatavuus on välillä huonoa. Suoraan valmistajalta merkkien tilaaminen suomeksi ei onnistu.

- Suomenvuohi ja suomenlammas sekoittuvat rekisterissä, koska kummallakin rodulla on käytössä sama tunnistekoodi.
- **Eviran hyväksymien laitosten byrokratian vähentäminen tarpeen.**
- Lisärahoitus erilaisten rekisterien rajapintojen selvittämistyöhön.
- WebVuohen jatkokehittäminen ammattilaisten tarpeisiin, mm. rotukoodeja tulisi lisätä (vrt. nautaeläimet), koska tuonti lisääntymässä.
- Keinosiemennys tällä hetkellä Suomessa vain tuontiannoksilla. Syntyvät kiljit ovat saanen, alpine tai boer risteytyksiä. **Suomenvuohien siemenannoksien saatavuutta tulisikin lisätä** ja niille MV –status (jonka puute tällä hetkellä rajoittaa siemenannoksien tuottamista)
- **Eläinten hyvinvointilaissa tulisi:**
 - hyväksyä selkeästi kilin **nupouttaminen** polttamalla sarvenalku kuumalla raudalla rauhoitettuna ja kivunlievityksessä. Tämä olisi samanlainen kirjaus kuin naudoilla.
 - selkeästi ilmaista **juomapaikkojen tarve per vuohi** sentti- tai millimetrimitaa käyttämällä. Nykyään ensisijaisesti annetaan ymmärtää, että vuohille tarvitaan yksi vesipiste per 15 eläintä eikä vesipisteiden kokoa ole määritelty. Käytännössä tämä ei ole kannattavaa järjestää muuten kuin **juomanipoilla, mikä ei ole vuohelle luonnollinen juomistapa.** Nykyisen lain liitteen kirjaus (**noin 1cm juomakupin reunaa per vuohi**) tulisi olla ensisijainen tulkinta. Se helpottaisi kustannuksia merkittävästi varsinkin uutta rakennettaessa ja myös eläinsuojelutarkastusten tekemistä. Jotkut tarkastuseläinlääkärit ovat ehdottaneet sankojen lisäämistä varsinaisten juomakuppien rinnalle, jotta tarve täytyisi.
- **Angoravuohen** kasvatuksen edistäminen (ks. **Angoravuohi -liite** yhteenvedon lopussa)

**Keskeiset työpajalle
asetetut kysymykset**

**Meneillään olevan kauden kokemuksia
ja palautetta tukijärjestelmästä:**

Onnistumiset, ongelmat, mitä tukijärjestelmiä ja toimenpiteitä tulisi edelleen jatkaa uudella rahoituskaudella 2020 jälkeen?

Tuleva kausi 2021 -2027:

Sektorin tilanne vuonna 2027?

Luomutuotannon merkitys vuonna 2027?

Millainen viljelijätukien ja toisaalta rakennetukien merkitys on jatkossa?

Mikä on erityisen tärkeää uuden kauden tukien suunnittelussa?

Mitä tukikokonaisuudessa pitäisi yksinkertaistaa nykyisestä?

Miten tukikokonaisuudella voitaisiin parhaiten edistää sektorin asemaa elintarvikeketjussa ja kuluttajien arvostuksissa?

LINKKI:

[*Työpajamuistio*](#)

**Nostoja käydyistä
keskustelusta**

- Tuotannosta irrotetun tuen rahoitusta voitaisiin jatkossa ohjata tiloille EHK:n kautta, ja EHK:ssa tulisi laajentaa korvattavia toimenpiteitä kuten mm. saparojen säilyttämistä.
- Kotieläinkorotuksen sisältävien pinta-alatukien osalta mielipiteet jakautuivat. Osan mielestä perusteita kotieläinkorotukselle ei ole ja korotukset sekoittavat peltomarkkinoita. Toisaalta korotukset ovat monelle tilalle tärkeä osa tulonmuodostusta.
- Ympäristökorvaus:
Suojavyöhykkeet hyviä jatkossakin, jos kohdentamista parannetaan.
Lietelannan sijoittaminen hyvä toimenpide, letkulevitys tulisi myös sallia, koska se sopii sianlietteelle, kun sitä levitetään esimerkiksi oraille.
Lannan vastaanottoa tulisi tukea siellä, missä fosforista vajausta. Tukea kuljetuksen, levityksen ja separoinnin kuluista. Lannan käytöstä on hyötyä myös hiilen sidontaan.
- Rakennetoimet:
Varat tukemiseen on turvattava. Vakuudet ovat olleet ongelma ainakin osalle tiloista, jonka eräänä syynä on se, että investointituet alentavat rakennusten vakuusarvoja.
- Sikataloudessa voimakas rakennekehitys jatkuu.
- Luomusikatiiloja on nyt vain muutamia, koska luomusianlihan tuotannon kustannukset ovat korkeat. Luomutukea tulisi maksaa vain siirtymävaiheessa, ja sen jälkeen pitäisi pärjätä markkinoilla. Luomusuoramyynti on mahdollisuus, mutta pientuottamisen esteet on raivattava pois. Luomusikojen ulkoilujärjestelyt ratkaistava.

TYÖPAJA 34. SIIPIKARJA

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Meneillään olevan kauden kokemuksia ja palautetta tukijärjestelmästä:

Onnistumiset, ongelmat, mitä tukijärjestelmiä ja toimenpiteitä tulisi edelleen jatkaa uudella rahoituskaudella 2020 jälkeen?

Tuleva kausi 2021 -2027:

Sektorin tilanne vuonna 2027?

Luomutuotannon merkitys vuonna 2027?

Millainen viljelijätukien ja toisaalta rakennetukien merkitys on jatkossa?

Mikä on erityisen tärkeää uuden kauden tukien suunnittelussa?

Mitä tukikokonaisuudessa pitäisi yksinkertaistaa nykyisestä?

Miten tukikokonaisuudella voitaisiin parhaiten edistää sektorin asemaa elintarvikeketjussa ja kuluttajien arvostuksissa?

LINKKI:

[Työpajamuistio](#)

Nostoja käydyistä keskustelusta

- Siipikarjatalous on alueellisesti hyvin keskittyntä, AB/C-alueiden erot tukiväliseissä vaikea asia.
- Kansallinen tuki vain 0,5 senttiä/tuotettu kilo, tuotannosta irrotettuna tuki ei kuitenkaan ohjaa tuottajahintaa.
- Kansallinen tuki on auttanut kananmunatuotantoa pääsemään eroon tuotannon maksimoinnista, josta seuraa hinnan minimointi.
- EHK on lähtökohtaisesti hyvä järjestelmä, mutta eläinlaskentaa pitäisi muuttaa. Virikekanala, lattiakanala, ulkukanala ja luomu => EHK-toimenpiteet tulisi voida valita kanalakohteisesti eikä tilakohtaisesti. Toimenpiteiden keksiminen on hankalaa, koska meillä on tiukka lainsäädäntö verrattuna muihin EU maihin. Suomessa ei esimerkiksi ty pistetä nokkia. Orret ovat perusteltu toimenpide. Ulkoilutoimenpide ei käytännössä onnistu tautisuojausten takia. Tulisi olla jonkinlainen ulkoilumahdollisuusvaihtoehtona, mutta tautisuojaus (katettu, tuuliverhoilu). Tarhaukoilu ei onnistu. Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto mukaan vahvemmin.
- Tuotanto ei voi olla montaa askelta edelle kuluttajasta eettisyydessä. Jos kuluttaja ei löydä eettistä, terveellistä ja turvallista, se jää kaikki tuottajan maksettavaksi.
- LHK:n laskennassa eläinten laskenta paljon monimutkaisempaa. Kotieläin korotus suuntaan tai toiseen ei vaikuta juurikaan siipikarjatiloihin. Tasatuki kaikille, ei eläin korotuksia.
- Jos tila on omavarainen rehuviljan suhteen ja pystyy itse käyttämään lannan, tilan riskit ovat hallinnassa ja ympäristövaikutukset pienet. Sopivankokoinen tilayksikkö on ekologinen ikiliikkuja.
- Olisi kehitettävä toimi, joilla tuettaisiin yhteistyötä lannanlevityksessä tilojen välillä.
- Ympäristökorvaus rajoittaa laadukkaan rehun tuottamista, koska ei saa lannoittaa tarpeeksi.
- Luomukotieläintuki sotkee peltomarkkinaa: luomutiloilla on etulyöntiasema hankkia lisämaata, luomutuotantoa on liikaa kysyntään nähden.
- Millaisia tiloja meille halutaan? Munantuotantoon riittää 40 kpl 100 000 kanan yksikköä. Onko ekologista ja kestäväää?
- Broilerin lihan tuotannossa 3% vuodessa kasvua kumulatiivisesti. Kalkkunan lihan tuotannossa pientä kasvua

- Kananmunan tuotannossa kulutus tasaantunut ja jopa kääntynyt laskuun. Tuotantomäärän muutoksen arviointi on hankalampaa kuin lihasiipikarjassa.
- Tällä hetkellä kananmunissa Tanskassa Luomun osuus on noin 30 %, Ruotsissa 16 % ja Suomessa luku on alle 10 %. Lihasiipikarjassa osuus on pienempi. Luomutuotanto kehittyä kuluttajakysynnän kasvun mukana.
- Rakennetoimet ovat lihasiipikarjasektorilla tärkeitä myös tulevaisuudessa. Lihasiipikarjataloudessa tuki-intensiteetti tulisi olla samalla tasolla kuin muillakin sektoreilla.

Uuden kauden suunnittelussa erittäin tärkeää on lihasiipikarjan osalta:

- EHK nykyisine toimenpiteineen ja mahdollisuus uusiin
- Investointituen tason nosto
- Tukierojen tasoittaminen maan sisällä ja panostaminen tulevaisuuden lihaan
- Tuet aktiiviviljelijöille, ei tukikattoa
- Eläinten laskennan, tukien haun ja eläinmäärien ilmoittamisen yksinkertaistaminen. Hakukertojen määrän vähentäminen hakuja yhdistämällä.
- Valvontojen tulee olla neuvovia ja pitää olla virheiden korjausmahdollisuus. Sanktiot vasta, jos virhe toistuu pl. isot/tahalliset tapaukset.

Kananmuna:

- Uuden kauden suunnittelussa on tärkeää päättää minkä kokoiseksi halutaan tilakokoa ohjata. Viljaomavaraisuus lähialueelta on ekologista ja on kestävämpi taloudellisesti. Peltupuolen kotieläinkorotuksetkin ovat hyviä, mutta pääomittuvat liikaa peltoon ja valuvat vuokriin.
- Investointiavustuksiin olisi hyvä saada työhyvinvointi-investoinnit mahdollisiksi tilapakkaamoille, jollakin maksimikustannuksella.
- EHK on hieman ongelmallinen, sillä lainsäädännössä on jo kovat vaatimukset ja kannustaa osaltaan laajennuksiin ylituotantotilanteessakin. Nykyiset toimenpiteet ovat hyviä, mutta korvaus jää pieneksi tilaa kohti.
- Vienti
 - Saadaanko hyödynnettyä suomalaisen tuotannon terveellisyyttä ja turvallisuutta?
 - Yhteiskunnan tukea tarvitaan viennin edistämiseen
 - Kilpailutilanne on ankara erityisesti Puolan kanssa
- Hyvinvointimääräykset
 - Turhat ja kilpailua vääristävät normit pitäisi poistaa

TYÖPAJA 35. SOKERIJUURIKAS

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Millainen on sokerisektorin
nykytilanne?

Millaisia ajatuksia, tarpeita ja huolia
sokerisektorilla on EU:n
maalouspolitiikan uudistuksen
osalta?

LINKKI:

Työpajamuistio

Nostoja käydystä keskustelusta

- Yleisesti: tulevaisuuden ilmasto- ja ympäristötoimien suunnittelussa olisi huomioitava viljelijät ja heidän näkökulmansa, samoin yksinkertaisuus ja huoltovarmuus.
- Sokerin alhainen hinta on suuri huolen aihe, viljelijät eivät pysty investoimaan. Omavaraisuus on 40 %:n luokkaa ja tuotantoa halutaan kasvattaa. Tuotantoon sidotun tuen jatkuminen on varmistettava.
- Samoin investointituet tulisi säilyttää, sillä konekannan uusiminen on tärkeää
- Sokerintuotannon mahdollisuuksia biotaloudessa (esimerkiksi lääke- ja kosmetiikkateollisuudessa sekä muovien ja etanolin tuotannossa) ei saa hukata
- Neonikotinoidien käyttökielto saattaa aiheuttaa jopa 50 %:n sadonalennuksen. Korvaavien aineiden kehittäminen on välttämätöntä.
- Viljelykierron avulla on mahdollista nostaa satotasoa merkittävästi. Pakollinen viljelykierto vähentäisi viljelyalaa kuitenkin niin paljon, että tehtaan toiminta vaarantuisi.

TYÖPAJA 36. PERUNA

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Millainen on perunasektorin
nykytilanne?

Millaisia ajatuksia, tarpeita ja huolia
perunasektorilla on EU:n
maalouspolitiikan uudistuksen
osalta?

LINKKI:

Työpajamuistio

Nostoja käydystä keskustelusta

- Yleisesti: mieluummin porkkanaa kuin keppiä
- Siemenperunaan tarvitaan ja siksi vaatimusta ostosiemenen käyttöönotosta tulisi harkita uudelleen
- Tuottajaorganisaatioille olisi käyttöä erityisesti ruokaperunasektorilla
- Torjunta-aineiden käyttökiellot laskevat satotasoa, jos korvaavia aineita ei saada kehitettyä

- Viljelykiertoa tulisi kehittää vapaaehtoiselta pohjalta, perunamaaksi ei kelpaa mikä tahansa lohko
- Kotimainen tutkimus on alalle elintärkeä, myös kotimaista jalostusta tarvittaisiin
- Kannusteita turvallisiin tuotantosuunnanmuutoksiin kaivataan. Erikoiskasvit ovat osa riskinhallintaa sekä tilalla että koko maataloussektorilla.
- Perunalle tulisi saada arvostusta. Kannattavuus, uudet innovaatiot ja tuotekehitys tuovat alalle myös nuoria.

TYÖPAJA 37. PELTOKASVIT

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Teemat:

- kuluvan kauden kokemukset tukijärjestelmistä ja -ehdoista
- mahdollisuudet lisätä valkuaiskasvien tuotantoa Suomessa
- kannattavuuden parantaminen ja visio vuodesta 2027 peltokasvien viljelyssä
- yhteistyön ja tuottaja / toimialaorganisaatioiden lisääminen
- riskienhallinta, rakennetuet

LINKKI:

[Työpajamuistio](#)

Nostoja käydystä keskustelusta

- Lähdetään liikkeelle positiivisuudesta. Tarvitaan uskoa tulevaisuuteen, investointihalukkuutta ja kotimaisen ruuan arvostusta.
- Tavoitellaan optimaalista kokonaisuutta reunaehtojen puitteissa. Pyritään kohdentamaan tukipolitiikkaa aktiiviseen ruuantuotantoon pitkäjänteisin toimin. Sadon laatu on keskeinen asia.
- Tuotannon tulisi olla kannattavaa, markkinoiden olla tasapainossa ja viljelyn sopimusviljelyä. Lisäksi on panostettava vientiin. Erilaisia jalanjälkiä voidaan hyödyntää viennissä.
- Viljelijöiden markkinayhteistyön lisääminen esimerkiksi osuuskuntien ja erityisesti tuottajaorganisaatioiden kautta.
- Tilusjärjestelyjen mahdollisuudet otettava käyttöön.
- Kasvinjalostuksen, salaojituksen ja kalkituksen tukeminen ovat sekä riskien hallinta, että kannattavuuteen satotasojen kautta vaikuttavaa. Mitä paremmin peltoa hoidetaan, sitä parempia satoja saadaan.
- Jalostuksessa tulee panostaa viljelyvarmuuteen. Markkinat määrittelevät sen, mitä viljellään. Esimerkiksi vuonna 2019 herneestä on kysyntää, joten herneelle on annettu takuuhinta. Se ohjaa viljelypäätöstä. Vastaavantyyppinen takuuhinta olisi käyttökelpoinen välinen muillekin kasveille.
- Siiloston ja kuivureiden tukemisen lisäksi tarvitaan muun infrastruktuurin tukemista. Laadun nostamiseen vaaditaan esipuhdistajat ja lajittelijat.

- Tukijärjestelmä on hankala hahmottaa, erityisesti ympäristöehtojen osalta. Halutaan jotain, mutta rajoitetaan tapaa, jolla se voidaan saavuttaa. Erilaiset kokorajoitukset ja leikkurit ovat keinotekoisia, niistä on päästävä eroon.
- Erilaisten (ympäristö)nurmien viljelyä pidettiin aktiivisuutta vähentävänä. Tukien nostaminen ilman sen suurempaa satsausta on tehty liian helpoksi. Sadonkorjuuvelvoite tulisi saada takaisin.
- Myyntitulojen mahdollisessa seuraamisessa nähtiin paljon ongelmia, esimerkiksi vuosien vaihtelun, verotuksen, valvonnan, tukien maksun ja myyntitulojen manipulointimahdollisuuksien suhteen.
- Soijattomuus tuo tilaa muille valkuaiskasveille. Hyvälaatuisen valkuaisen osalta ei saisi rajoittaa tukea tai tuotantoa tiettyihin kasveihin. Tulisi antaa markkinoiden ratkaista.
- Satotasoa tulee saada parannettua. Osaamista on, mutta se ei ole riittävän korkealla tasolla. Tutkimusta tarvittaisiin lisää. Luke on keskittynyt ilmasto- ja ympäristötutkimukseen, ja viimeiseen 20 vuoden aikana resursseja kasvintuotannon ja viljelytekniikan tutkimuksesta on vähennetty radikaalisti. Huoli perustutkimuksesta on toimijoiden keskuudessa suuri.

TYÖPAJA 38. PUUTARHA

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Mitä puutarhasektoria koskevia seikkoja tulisi huomioida tulevan CAP-kauden valmistelussa?

LINKKI:

Työpajamuistio

Nostoja käydystä keskustelusta

Puutarhanäkökulmia (kerätty puutarhasektorin keskustelutilaisuudesta sekä eri työpajoista)

Puutarhakeskustelutilaisuuteen osallistui puutarhaviljelijöitä, tutkijoita, neuvoja sekä järjestöväkeä eri tuotantosuunnista. Lisäksi puutarhateemoja on noussut esiin muissa työpajoissa.

Näissä nousi esille mm. seuraavia asioita:

- Tukijärjestelmät suunniteltu maataloustuotannon lähtökohdista – aiheuttaa jatkuvasti vaikeuksia puutarhasektorilla, esimerkiksi näissä:
 - lohkokoot, etenkin paljon pieniä lohkoja käyttävissä tuotantosuunnissa
 - viljelykierto

- lannoitus (lannoitemäärät, kastelulannoitus ym. uudet lannoitustavat)
- kasvinsuojelu (aineet, määrät, kehittyneet levitysmenetelmät)
- viherryttämisen säännöt hankalia puutarhaviljelylle etenkin A-alueella
- Rahoitusta kaivataan jatkossakin erityisesti rakennetoiimiin
 - kasteluinvestointien tulisi olla tuen piirissä
 - muita tärkeitä kohteita kasvihuoneet ja kasvutunnelit, energialaitokset, energiatehokkuusinvestoinnit jne
 - investoinnit tulisi voida halutessaan aloittaa heti tukihakemuksen jättämisen jälkeen, ainakin puutarhasektorilla tähän on valmius
 - nykyistä investointitukijärjestelmää pidettiin kuitenkin pääpiirteissään varsin hyvänä
- Viljely rajoitetuilla kasvualustoilla laajenemassa (kasvihuoneet ja –tunnelit, astiaviljely): erityispiirteet huomioitava mm. lannoituksen säännöissä
- Vertikaaliviljelyn kohteluun tukipolitiikassa tulisi tehdä selvät pelisäännöt
- Puutarhatalouden omat toimenpiteet ympäristön tarpeen jatkossakin, nykyisissä hieman viilattavaa (erityisesti vaihtoehtoinen kasvinsuojelu ja siinä varsinkin haraus)
- Tosiasiallisen viljelijän määrittely aiheuttaa huolta - puutarhakasveilla voivat tuotantomäärät ja myynti vaihdella paljonkin eri vuosina, ja varsinkin pienetkin tilat voivat olla intensiivisiä
- Uusia keinoja sukupolvenvaihdosten ja aloittavien viljelijöiden tukemiseen löydettävä – suuret velkataakat pelottavat aloittajia
- Luomussa toivottiin sääntöjen olevan puutarhakasvien osalta mahdollisimman joustavia, tiukkuuksia ei tarvita (esim. myyntikasvivaatimuksen nostoa 50%iin). Toisaalta myönnettiin näennäisviljelyongelmat.
- Tarhaherneen hyväksyminen ekologiseen ala-alueeseen on myös aiheuttanut paljon näennäisviljelyä.
- Puutarhatalouden lannoitussäännöt kaipaavat kokonaisvaltaista uudistusta, esim. ravinnetasemalla voisi olla hyvä puutarhatiloilla

TYÖPAJA 39. METSÄSEKTORI

Keskeiset työpajalle asetetut kysymykset

Tilaisuuden keskustelut käytiin neljässä teemassa: mitä tarvitaan seuraavalla rahoituskaudella metsäalan kehittämiseksi, ilmasto, ympäristö ja kestävä energia

LINKKI:

[Työpajamuistio](#)

Nostoja käydystä keskustelusta

Mitä tarvitaan seuraavalla rahoituskaudella metsäalan kehittämiseksi (laaja määritelmä; koko arvoketju metsätuotteet ja palvelut markkinoille)?

- Keskustelussa nostettiin tarve erilaisten tukivälineiden (Kamera, CAP) joustavuuden ja tarvestaavuuden parantamiselle, sekä huomion kiinnittämistä siihen kuinka hankerahoituksesta voidaan tehdä hakuprosessillisesti hakijaa paremmin palvelevaa
- Eri sektorien rajat on hyvä tunnistaa (esim. metsäsektorin markkinalähtöisyys), mutta kehittäjän sektorirajoista johtuvaa väliinpuotoamista vältettävä ja yhteistyöhön myös sektorien välillä kannustettava aikaisempaa paremmin

Ilmasto: Mitkä ovat tärkeimmät keinot maankäyttösektorilla, jotta EU-tavoite saavutetaan?

- Keskustelussa tunnistettiin seuraavat keinot: metsäkadon ehkäisy, metsitys, metsien hoito ja metsien kasvua lisäävät toimet, soihin liittyvät toimet ja puutuotteet (erityisesti rakentaminen)
- Edellisten lisäksi huomiota toivottiin kiinnitettävän siihen, ettei maankäyttömuutosta nähtäisi ainoastaan negatiivisena asiana, metsävarantotoimille pitkäaikaishyötytarkastelu ja maataloustukien tarkastelu voimakkaammin pinta-alan tehokkaan käytön näkökulmasta

Ympäristö ja metsät

- Keskustelussa toivottiin parempaa luonnonhoidollista yhteistyötä maa- ja metsätalouden välille sekä kokonais-tarkastelua mm. vesiensuojelussa ja suometsien hoidossa
- Uudet tietolähteet ja osaaminen avainasemassa luontoarvojen tehokkaaseen tunnistamiseen ja tuottamiseen

Kestävä energia

- Energiantuotantoon liittyen tunnistettiin näkökulmiksi maatilat, metsähakkeen arvoketjut ja markkinat, hake- ja lämpöyrittäjäyys, sekä edellisiin suoraan liittymättömät tarpeet kuten ei-polttoon perustuvat uusiutuvan energian teknologiat
- Tukijärjestelmiä, myös CAP-politiikkaa uudistaessa, tulisi edesauttaa energia-arvoketjun siirtymisestä kohti kestävän energian tuotantoa ja kuluttamista, säilyttäen samalla politiikan ennustettavuus.